

Tuomo Rintanen

Verotus ja hallinto yhtiömuodon muutoksen syinä

Metropolia Ammattikorkeakoulu
Tradenomi
Liiketalouden koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Lokakuu 2011

Tekijä Otsikko	Tuomo Rintanen Yhtiömuotojen verotus ja hallinto
Sivumäärä Aika	42 sivua + 2 liitettä Lokakuu 2011
Tutkinto	Tradenomi
Koulutusohjelma	Liiketalouden koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Talous ja rahoitus
Ohjaaja(t)	Lehtori Iiris Kähkönen
<p>Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää yrittäjien syitä yhtiömuotojen vaihtamiseen. Milloin yhtiömuotoa kannattaa vaihtaa ja milloin se pitäisi tehdä, olivat tutkimuksen keskeisimpiä teemoja. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli toimia tarvittaessa myös oppaana joko aloittavalle tai jo kokeneemmalle yrittäjälle. Työn tavoitteena oli yhdistää yrityksiin ja omistajiin kohdistuvat lait. Nämä lait liittyvät sekä verotukseen että hallintoon ja auttavat näin yrittäjää hallitsemaan yritystään sen koko elinkaaren ajan. Näiden lakien tunteminen on tärkeää siksi, että yrittäjät voisivat tehdä järkeviä päätöksiä kohdatessaan eri elämäntilanteita.</p> <p>Työ toteutettiin käyttämällä kirjoituspöytätyöskentelyä, jota täydennettiin empiirisellä osuudella. Empiirisessä osuudessa haastateltiin tilitoimistoissa työskenteleviä kirjanpitäjiä. Tämän opinnäytetyön aineisto perustui hyvin pitkälti Suomen lakiin, koska se käytännössä säätelee yrityksiä ja yrittäjiä.</p> <p>Tutkimuksessa päädyttiin siihen, että jos yhtiömuoto vaihdetaan, se muutetaan henkilöyhtiöstä pääomayhtiöksi. Jos pääomayhtiö pitäisi muuttua henkilöyhtiöksi, olisi helpompaa lopettaa toiminta ja aloittaa uudestaan samalla nimellä. Yhtiömuoto kannattaa vaihtaa henkilöyhtiöstä pääomayhtiöksi, jos yrityksen tekemä voitto on noin 35 000 euroa. Myös muita mahdollisia syitä yhtiömuodon vaihtamiseen löytyy. Pääomayhtiöt ovat byrokratialtaan vaativampia kuin henkilöyhtiöt, mutta niihin voi säilöä voittovaroja ja näin tasata veroaikutusta useammalle vuodelle. Johtopäätöksenä voitiin todeta, että kun yrityksen toiminta on pientä, kannattaa valita henkilöyhtiö, jotta välttää byrokratiasta aiheutuvat kustannukset. Kun menestys on riittävää, osakeyhtiö on kannattavampi yhtiömuoto.</p>	
Avainsanat	verotus, yhtiöoikeus, osakeyhtiö, henkilöyhtiö

Author(s) Title Number of Pages Date	Tuomo Rintanen Types of businesses and owner's taxation, rights and responsibilities 42 pages + 2 appendices 24 August 2011
Degree	Bachelor of Business Administration
Degree Programme	Accounting and Financing
Specialisation option	Accounting
Instructor(s)	Iiris Kähkönen, Content Instructor
<p>The purpose of this research was to research why entrepreneurs change types of businesses. The fundamental questions driving the research for this thesis were: When is it necessary to change the type of business and when should it be done? Companies and owners are both directed by laws. These laws are associated with taxation and company administration.</p> <p>This thesis was executed by using secondary research. Interviews from bookkeepers were added in order to create empirical part of this thesis. Much of the material used in this thesis comes from various legal texts. By understanding the different laws concerning business types and their operations it may be possible to use the information for optimizing taxation. These legal texts also provide guidance for administrative challenges like starting new company, relationships between partners and bankruptcy.</p> <p>When type of business is changed it is usually done from partnership to limited company. According to this thesis it is profitable to change type of business if company's profit is approximately 35 000 euros. Limited companies are more demanding in their bureaucracy than partnerships, but in them one can store profits and level taxation to several years. When company's profit is below 35 000 euros best choice is to found partnership because then additional bureaucracy costs could be avoided. When profit is above 35 000 euros founding limited company is more favorable choice.</p>	
Keywords	taxation, company justice, limited company, partnership

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Tutkimuksen tausta	1
1.2	Tutkimusongelma	2
1.3	Tutkimusmenetelmän kuvaus	3
1.4	Tutkimuksen tavoite	4
1.5	Tiedonkeräysmenetelmät ja tutkimuksen rajaus	5
2	Yhtiömuotojen ja omistajien verotus	6
2.1	Elinkeinoharjoittajan, avoimen ja kommandiittiyhtiöiden verotus	7
2.2	Osakeyhtiöiden ja omistajien verotus	11
2.3	Luonnollinen henkilö osingonsaajana	12
2.4	Osakeyhtiö osinkojensaajana	14
3	Oikeudellinen asema eri yhtiömuodoissa	16
3.1	Osakeyhtiön perustaminen	16
3.1.1	Päätöksenteko osakeyhtiöissä	17
3.1.2	Peitelty osingonjako ja sen määrittely	18
3.1.3	Peitellyn osingon verotus	18
3.1.4	Peitellyn osingon veroseuraamukset yritykselle	19
3.2	Avoimen ja kommandiittiyhtiön oikeuksista ja velvollisuuksista	20
3.2.1	Yrityksen tuloksen jakaminen ja tilintarkastus	22
3.2.2	Yhtiömiesten velkavastuu	23
3.2.3	Selvitystila ja toiminnan jatkaminen	24
3.3	Kommandiittiyhtiö	27
3.4	Yhtiömuodon muuttaminen	28
4	Sukupolvenvaihdos	30
4.1	Sukupolvenvaihdoksen toteutus	30
4.2	Sukupolvenvaihdos osakekaupalla	32
5	Haastattelut	34
5.1	Yleistä yhtiömuodon vaihdoksista ja haastattelun luonne	34

5.2	Yhtiömuotojen vaihdoksien syyt	35
5.3	Yhtiömuodon vaihdosprosessi	36
6	Tutkimustulokset	37
6.1	Yhtiömuotojen hallinnon erot	37
6.2	Yhtiömuotojen verotuksien erot	38
6.3	Yrityksen voiton riittävä määrä yhtiömuodon vaihtamiseksi	40
7	Lopuksi	41
7.1	Johtopäätökset	41
7.2	Tutkimuksen luotettavuuden arviointi	42
7.3	Tutkimuksen tulosten hyödynnettävyys ja yleistettävyys	43
	Lähteet	44
	Liitteet	
	Liite 1. Valtion verotaulukko 2011	
	Liite 2. Kyselylomake	

1 Johdanto

Yritykset toimivat koko ajan muuttuvassa ympäristössä. Osa muutoksista on yritysten omasta toiminnasta aiheutuvia ja siten yritysten hallittavissa, mutta suuri osa muutoksista johtuu yrityksen ulkopuolisista tekijöistä. Monet asiat voivat vaikuttaa yritysten toimintaedellytyksiin muuttuvassa ympäristössä, mutta merkittävimpiä tekijöitä ovat luonnollisesti sellaiset, joihin yritys ei voi itse vaikuttaa. Tärkeimpiä tähän ryhmään kuuluvia tekijöitä ovat lainsäädännön muutoksista aiheutuvat seikat, joihin kaikkien yritysten on luonnollisesti mukauduttava. Lainsäädäntöä muutetaan monella sellaisella alueella, joka vaikuttaa vain osaan yrityksistä, mutta kaikkiin yrityksiin vaikuttavaa lainsäädäntöä on verolainsäädäntö. Verolainsäädännölle on tyypillistä se, että erittäin monet lait muuttuvat kalenterivuositain. Tämä edellyttää yrityksiltä valppautta ja kykyä seurata lainsäädännön muutoksia.

1.1 Tutkimuksen tausta

Verotusmenettelylaki on laki, joka säätelee viranomaisten toimintaa verotusasioissa. Verotusmenettelylain tarkoituksena on taata kaikille tasa-arvoinen kohtelu verotuksessa. Verotusmenettelylaissa todetaan myös verovelvollisen oikeus tulla verotetuksi itselleen edullisimmalla tavalla. Tämä tarkoittaa sitä, että yrityksille on sallittua käyttää kaikkia laillisia keinoja minimoida omaa verotustaan. Tätä verotuksen minimoimista nimitetään tässä tutkimuksessa verosuunnitteluksi.

Kun yrittäjä pohtii kulloinkin parasta yrittämisen juridista muotoa eli yritysmuotoa, on erittäin tärkeää tuntea kulloinkin voimassaoleva verolainsäädäntö, jotta voi pohtia, toimiiko itse verotuksellisesti optimaalisesti. Yrittäjän kannalta optimaalisuus tarkoittaa tässä verojen minimoimista ja omistajalle tulevan osuuden maksimoimista. Voiton maksimointi on yrittämisen perinnäinen tarkoitus.

Verotuksellisten seikkojen lisäksi yritysmuodon valintaan vaikuttaa tietysti moni muukin asia, kuten esimerkiksi yrityksen koko, omistajien lukumäärä, tarvittavan pääoman määrä sekä kuhunkin yritysmuotoon liittyvä hallinnollisten asioiden hoito. Hallinnolliset

seikat sekä niiden organisointi ovat tämän tutkimuksen kannalta toinen tarkastelun kohde, kun pohditaan yritysmuodon muuttamista.

Riippumatta yrityksen juridisesta muodosta, yhtiön osakkaiden henkilökohtaiset suhteet vaikuttavat myös yrityksen asioiden hoitoon sekä esimerkiksi voiton jakamiseen. Näistä hallinnollisista asioista muodostuu toinen suuri asiakokonaisuus, joka osaltaan myös selittää yritysmuodon muuttamishalukkuutta. Päätöksenteko ja hallinnollinen byrokratia ovat eri yritysmuodoissa merkittävä tekijä, kun yrittäjät pohtivat yritysmuodon muuttamista. Tästä syystä käsittelyyn on otettu mukaan myös ristiriitojen käsittelyasioita eri yritysmuodoissa. Aihetta on käsitelty siinä laajuudessa, kun sillä katsotaan olevan merkitystä nimenomaan yhtiömuodon muuttamishalukkuuteen.

1.2 Tutkimusongelma

Opinnäytetyöni tavoitteena on yhtäältä selvittää verotuksen merkitys yhtiömuodon valintaan ja toisaalta onko löydettävissä jokin ajankohta yrityksen elinkaarella, jolloin yritysmuodon vaihtaminen olisi parasta tehdä. Lisäksi tarkoitukseni on selvittää, löytyykö muita yritysmuodon muuttamiseen vaikuttavia tekijöitä. Näitä muita tekijöitä voivat olla esimerkiksi yrityksen hallintoon ja sen järjestämiseen liittyviä tai sitten päätöksentekoon liittyviä seikkoja. Yritysmuodon vaihtaminen ei missään olosuhteissa perustu vain yhteen tekijään ja siinä tapahtuviin muutoksiin vaan siihen vaikuttaa aina useat tekijät, joiden yhteisvaikutuksesta on kysymys.

Tutkin opinnäytetyössäni eri yhtiömuotojen verotuksellisia ja oikeudellisia velvollisuuksia sekä omistajien asemaa yrityksissä. Verosuunnittelu on aina ajankohtainen aihe, sillä verolainsäädäntö on suurelta osaltaan sellaista, että lait ovat voimassa vain yhden vuoden kerrallaan. Lisäksi yritysverotusta uudistetaan perusteellisesti Suomessa noin kymmenen vuoden välein. Tätä opinnäytetyötä kirjoitettaessa Suomeen on juuri valittu uusi eduskunta, joka säätää lait. Yksi uuden eduskunnan suurista haasteista tällä istuntokaudella on verotuksen perusteellinen uudistaminen ja tehtävillä päätöksillä on suuri merkitys sekä yritysten että niitä omistavien tahojen verotukseen.

Kärjistäen voidaan sanoa, että yritysten omistajia kiinnostaa, kuinka veroista selvittää mahdollisimman vähällä ja verottajan tehtävänä taas on maksimoida veronsaajan verotulot. Yrityksien omistajia kiinnostavat myös hallinnolliset asiat eli esimerkiksi kuka pitää valtaa yrityksessä ja määrää toiminnan suunnan. Tutkimus käsittelee lakeja, jotka säätelevät yrittäjiä ja yrittäjien verotusta, yritysten verotusta, yritysten omistajien keskinäisiä suhteita sekä hallinnon järjestämistä eri yhtiömuodoissa. Tutkimusongelmana on, löytyykö optimaalinen hetki vaihtaa yhtiömuotoa ja selittääkö yhtiömuodon muutosta verotus tai hallintoon liittyvät asiat, kuten yhtiön omistajien keskinäinen asema yrityksessä.

Tutkimusongelmaa voidaan kiteyttää neljään alakysymykseen, joiden avulla saadaan selvitettyä varsinaisen tutkimusongelman ratkaisua. Alakysymykset ovat:

- Paljonko yrityksellä tulee olla kertyneitä voittovaroja, jotta yhtiömuodon muuttaminen on mielekästä?
- Mitkä ovat peruserot henkilö- ja pääomayhtiöiden hallinnossa?
- Kuinka yhtiön omistajien henkilösuhteet vaikuttavat yhtiömuodon muuttamiseen?
- Löytyykö verotuksesta yhtiömuodon muuttamista puoltavia seikkoja?
- Mitkä ovat veroseuraamukset yhtiömuotoa muutettaessa?

Tutkimusongelman alakysymyksiin pyritään ensin löytämään vastaus ja sen jälkeen tarkoituksena on esittää perusteltu näkemys kaikkien edellä mainittujen seikkojen yhteisvaikutuksesta yritysmuodon muutoshalukkuuteen.

1.3 Tutkimusmenetelmän kuvaus

Tutkimusmenetelmäksi valitsin kirjoituspöytätytutkimuksen, jolla saadaan selvyys suurimpaan osaan alakysymyksistä. Ratkaisut perustuvat Suomen lakiin ja se on kirjallista materiaalia. Lainsäädäntö rajaa yritysten ja yrittäjien toimintakentän ja asettaa rajat esimerkiksi rahan siirtämiselle yrityksestä omistajalle. Kaikkien yrittäjien tulee tuntea yritystoimintaa säätelevä keskeinen lainsäädäntö, erityisesti kirjanpito- ja verolainsäädäntö, jotta turhilta veroseuraamuksilta vältyttäisiin. Kirjoituspöytätytutkimuksen tueksi olen lisäksi valinnut kaksi haastateltavaa empiiristä

osuutta varten. Kirjoituspöytä tutkimuksen luonteen mukaisesti empirialla ei ole niin suurta merkitystä kuin muissa tutkimusmenetelmissä, vaan käytetään muita lähteitä, kuten kirjoja ja alan asiantuntijoiden haastatteluja selvittämällä heidän näkemyksiään kulloinkin tutkittavana olevasta aiheesta. Kun tarvittavat tiedot on kerätty, niin niitä voidaan sitten tutkia kirjoituspöydän ääressä ja tehdä niistä johtopäätöksiä. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 47.)

Opinnäytetyöhön liittyvässä empiirisessä osassa keräsin tietoa yhtiömuotojen verotuksesta ja hallinnosta tilitoimistoilta. Valitsin tilitoimistot tietolähteeksi, koska niissä on ensi käden tietoa yrittäjien arjesta ja yhtiömuotojen vaihdoksista. Tilitoimistot myös usein antavat yrittäjille neuvoja verotukseen liittyvissä kysymyksissä ja ne ovat verotuksen, kirjanpidon sekä hallinnon käytännön asiantuntijoita, joita voidaan perustellusti pitää relevantteina tietolähteinä tämän tutkimuksen kannalta.

1.4 Tutkimuksen tavoite

Tämän tutkimuksen tavoitteena on löytää yrittäjille mahdollisimman selkeä vastaus siihen, kannattaako heidän vaihtaa verotuksensa optimoimiseksi yhtiömuotoa ja milloin se kannattaisi tehdä. Lisäksi tutkimuksen tavoitteena on selvittää hallintoon liittyviä seikkoja sekä niiden vaikutusta yritysmuodon muuttamiseen. Tämä osuus tutkimuksesta voi auttaa yrittäjää selviämään yrityksen hallinnon järjestämisestä yrityksen elinkaaren eri vaiheissa. Tätä tutkimusta voidaan käyttää aloittavan yrittäjän oppaana yhtiömuodon valintaan tai jo olemassa olevan liiketoiminnan omistavan yrittäjän apuvälineenä yritysmuodon muutosta harkittaessa. Yrittäjät ja yritykset voivat käyttää tätä opinnäytetyötä jossain määrin myös oman verotuksensa optimoimiseen.

Verotuksen optimoimisen lisäksi kaikkiin yrityksiin liittyy vahvasti niiden hallinnon järjestäminen. Kuka on vastuussa mistäkin yrityksessä ja kuinka yhtiön omistajien keskinäiset erimielisyydet selvitetään. Yhteisölainsäädäntö antaa vastaukset useimpiin kysymyksiin ja riitatilanteisiin. Merkittäviä kysymyksiä ovat muun muassa voiton ja tappion jakaminen, edustus oikeus, yhtiön perustaminen ja purkaminen, sekä yrittäjien keskinäiset suhteet.

Mahdolliset erimielisyydet voidaan kuitenkin tehokkaasti ennalta ehkäistä, kun kaikki yrittäjät tietävät omat vastuunsa ja oikeutensa. Mikäli hallinto halutaan ulkoistaa, niin tarjolla on runsaasti asiansa osaavia tilitoimistoja, joiden palveluista löytyy kirjanpidon ja verotuksen osaamisen lisäksi myös kattavat hallintopalvelut. Mikäli yrittäjien oma osaaminen on aivan muulta alalta, on hallinnon ja ainakin taloushallinnon ulkoistaminen usein erittäin hyvä vaihtoehto.

1.5 Tiedonkeräysmenetelmät ja tutkimuksen rajaus

Selvitin tutkimukseni tueksi paikallisilta tilitoimistoilta niiden kannan työni verotukselliseen näkökulmaan. Haastattelin henkilökohtaisesti kahden eri tilitoimiston vastuullista kirjanpitäjää. Kysyin heiltä molemmilta samat kysymykset, jotka koskivat verotusta tai yhtiön hallintoon liittyviä ajankohtaisia asioita. Vastaukset olivat hyvin samankaltaiset, ja tukivat selkeästi kirjallisen materiaalin antamia tietoja. Haastattelut olivat luonteiltaan puolistrukturoituja, eli tarkkoihin ennalta laadittuihin kysymyksiin annettiin vastaukset omin sanoin ilmaistuna. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 47.)

Olen rajannut tutkimukseni siten, että en käsittele yhtiömuodoista yksityisen elinkeinonharjoittajan hallintoa, ainoastaan elinkeinonharjoittajan verotusta. Osuuskunta on kokonaan rajattu tutkimuksen ulkopuolelle. Henkilöyhtiöillä tässä tutkimuksessa tarkoitetaan avointa- ja kommandiittiyhtiötä, joita käsitellään sekä verotuksen että lainsäädännön näkökulmasta. Pääomayhtiöistä tarkastellaan sekä yksityistä että julkista osakeyhtiötä. Tässä työssä myöhemmin käyttämäni esimerkit ovat sovelluksia lähteinäni käyttämistä kirjoista, eli niiden luvut olen tuottanut itse siten, että esimerkkien ajatus on pyritty säilyttämään. Olen tutustunut Leena Huuskon tekemään opinnäytetyöhön, jonka nimi on "Henkilöyhtiö vai osakeyhtiö. Tuloverotus eri yhtiömuodoissa". Leena Huusko on ollut Metropolian liiketalouden opiskelija, ja hänen opinnäytetyönsä oli kirjoituspöytä tutkimus henkilöyhtiöiden ja osakeyhtiöiden verotuksesta. Se eroaa tästä työstä siinä, että siinä ei käsitelty yrityksiin liittyvää hallinnollista puolta. Lisäksi verotus on muuttunut paljon vuodesta 2000, jolloin Huusko teki opinnäytetyönsä, joten uusi tutkimus on aiheellinen.

Lisäksi olen tutustunut Saru Luukkosen opinnäytetyöhön, jonka nimi oli ”Yritys- ja pääomaverouudistuksen vaikutukset osakeyhtiön ja sen omistajien verotukseen”. Siinä tutkittiin yhteisö- ja pääomaverokannan muutoksien vaikutuksia osakeyhtiön ja omistajien verotukseen. Tämä työ eroaa omastani siinä, että siinä ei ole käsitelty lainkaan muita yhtiömuotoja kuin osakeyhtiötä, eikä lainsäädäntöä hallinnon puolelta. Siinä on pääasiassa tutkittu verotusta, eikä sitä milloin yrittäjän kannattaisi vaihtaa yhtiömuotoa. Kolmantena opinnäytetyönä otin mukaan työn ”Osakeyhtiön verotus ja verosuunnittelu”, jonka on tehnyt Antton Boman vuonna 2010. Työn tarkoituksena oli selvittää, millaisia mahdollisuuksia pienellä tai keskisuurella osakeyhtiöllä on harjoittaa verosuunnittelua ja minkälaisia hyötyjä tästä olisi yrittäjälle. Se eroaa tästä työstä siinä, että yhtiömuodoista on käsitelty vain osakeyhtiö. Lisäksi siinä ei tutkita yrityksen hallintoa eikä selvitetä lainkaan yhtiömuotojen vahvuuksia tai heikkouksia.

2 Yhtiömuotojen ja omistajien verotus

Suomen nykyisen verolainsäädännön mukaan yksityisiä elinkeinonharjoittajia ja henkilöyhtiöitä ei veroteta yhtiöinä, vaan niitä käytetään verotettavan tulon laskentayksiköinä ja tulo verotetaan yrittäjien tulona. Verotettava tulo määräytyy elinkeinoverolain mukaan. Osakeyhtiöt ja osuuskunnat sen sijaan ovat itsenäisiä verovelvollisia ja maksavat itse veronsa. Näidenkin yhtiömuotojen verotettava tulo määräytyy elinkeinoverolain säännösten mukaan.

Kaikissa yritysmuodoissa omistajia kiinnostavaa luonnollisesti oman verotuksensa optimointi. Verolainsäädännön tavoitteena tasapuolisuus eri yhtiömuotojen kesken. Tämä tarkoittaa sitä, että verotus ei ole yhtiömuodon ainoa tai merkittävin valintakriteeri. Omien verojen optimointi ja se, mikä on paras yhtiömuoto kullekin yrittäjälle on aina tapauskohtaista. Seuraavassa esittelen eri yhtiömuotojen verotusta ja omistajien verotuksellista asemaa. On aina ajankohtaista kysyä, kuinka paljon kannattaa tai voi nostaa rahaa tai muuta etuutta yrityksestä mahdollisimman pienellä veroseuraamuksella tai kuinka raha tai etuus kannattaa yrityksestä nostaa. Verosuunnittelun perimmäisenä tarkoituksena on siis säästää yrityksen ja yrittäjien rahoja minimoimalla veroja, mutta älykäs verosuunnittelu edellyttää, että yrittäjä tuntee verotukseen liittyvät lakipykälät ja osaa hyödyntää niitä.

2.1 Elinkeinoharjoittajan, avoimen ja kommandiittiyhtiöiden verotus

Verotuksessa tulot jaetaan kahteen tulolajiin, jotka ovat ansiotulo ja pääomatulo. Pääomatulona verotetaan omaisuuden tuottona saatu tulo ja kaikki muu tulo on ansiotuloa. Tuloja voidaan saada kolmesta tulolähteestä, jotka ovat elinkeinotulolähde, maatalouden tulolähde sekä henkilökohtainen tulolähde. Kaikista tulolähteistä voi saada sekä ansiotulona että pääomatulona verotettavaa tuloa.

Yksityisten liikkeiden kohdalla elinkeinoharjoittajaa verotetaan hänen kaikkien ansio- ja pääomatulojensa perusteella. Yritystulo jaetaan pääomatuloon ja ansiotuloon. Yrityksen tulosta verotettaessa on laskettava 20 %:n vuotuinen tuotto elinkeinotoiminnan varallisuudelle, jota verotuksessa kohdellaan pääomatulona. Tämän 20 %:n tuoton ylittävää osaa taas verotetaan ansiotulona. Yrittäjä voi vaatia käytettävän prosentin pienentämistä aina 10 %:iin, jos yrittäjä katsoo, että se johtaa näin pienempiin veroihin, tai hän voi myös vaatia, että kaikki verotetaan ansiotuloina. Kokonaan ansiotulona verotettavaksi tulo kannattaa vaatia silloin, kun yrityksestä saatu tulo on niin pieni, että ei kannata soveltaa pääomatulojen verokantaa. (Villa, ym. 2007, 226.)

Laskentaperusteena pääomatulo-osuudelle käytetään yrityksen nettovarallisuutta. Nettovarallisuus lasketaan yrityksen varojen ja velkojen erotuksena. Tähän lisätään lopullisen pääomatulo-osuuden laskentaperusteen saamiseksi vielä 30 % palkoista, joita yritys on maksanut verovuotta välittömästi edeltävänä 12 kuukauden aikana. Vaikka kyseessä onkin henkilöyhtiö, yrittäjien henkilökohtaisia varoja tai velkoja ei oteta huomioon nettovarallisuuden laskennassa. Avoimissa ja kommandiittiyhtiöissä yhden yhtiömiehen asuinkäytössä olevan huoneiston tai kiinteistön arvo lasketaan mukaan yhtiön nettovarallisuuteen, mutta arvo vähennetään sen yhtiömiehen osuudesta, jonka käytössä kyseinen etuus on. Periaatteessa kaikki elinkeinotoimintaan kuulumaton varallisuus on jätettävä laskentaperusteen ulkopuolelle, kuten henkilökohtaisiin tuloihin kuuluvat vuokratuotot ja osingot. (Villa, ym. 2007, 228 - 229.)

Avoimille ja kommandiittiyhtiöille vahvistetaan elinkeinotoiminnan tulos, joka jaetaan yhtiömiesten verotettavaksi tuloksi, koska näitä yhtiömuotoja ei käsitellä verotuksessa itsenäisinä verovelvollisina toisin kuin pääomayhtiöitä. Elinkeinotoiminnan ollessa taptappiollista, ei sitä ei jaeta yhtiömiehille vaan elinkeinotoiminnan tulolähteeseen

vahvistetaan tappio, joka vähennetään yhtymän vastaisista tuloista ennen niiden jakamista pääoma- ja ansiotuloiksi. Tappiota ei voi vähentää yhtiömiesten tulosta edes silloin, kun yritys puretaan. Toiminnan tappiot voi kuitenkin vähentää yrityksen seuraavan 10 vuoden elinkeinotoiminnan tulolähteen tuloksesta. Yrittäjä voi valita, haluaako hän siirtää tämän verovuoden tappion vähennettäväksi osittain tai kokonaan pääomatuloistaan. Tästä on kuitenkin tehtävä verottajalle erillinen vaatimus ennen verotuksen päättymistä. Jos tappio on jo ehditty vahvistaa, se ei ole enää myöhemmin vähennyskelpoinen pääomatuloista. Myös puolisoiden harjoittama elinkeinotoiminnan tuottama tappio voidaan vähentää pääomatuloista edellä olevan periaatteen mukaisesti. Tappio vain jaetaan puolisoiden kesken heidän työpanostensa mukaisessa suhteessa. (Tomperi 2009, 36, Villa, ym. 2007, 229.)

Nettovarallisuuden laskemista varten varat arvostetaan hiukan eri tavalla kuin tilinpäätöksessä. Laissa varojen arvostamisesta s nimellisarvoonsa, mutta tulevista saamisista vähennetään luottotappiot. Vaihto-omaisuus taas arvostetaan hankintamenoonsa, josta tehdään mahdollinen epäkuranttiusvähennys. Käyttöomaisuus arvostetaan verotuksessa poistamattomaan hankintamenoarvoonsa. Jos elinkeinoyhtymän nettovarallisuus on negatiivinen, niin vastuunalaiset kuin äänettömät yhtiömiehet eivät saa pääomatuloja nettovarallisuuden perusteella. (Tomperi 2009, 30; Villa, ym. 2007, 233.)

Kiinteistöt arvostetaan joko verotuksessa poistamattomaan hankintamenoonsa taikka edellisen verovuoden vertailuarvoonsa, eikä mahdollisia arvonkorotuksia huomioida. Vertailuarvona käytetään kiinteistöverotusta varten vahvistettua arvoa. Listattujen yritysten osakkeiden vertailuarvona käytetään 70 %:n mukaista arvoa tilinpäätöspäivän mukaisesta päätöskurssista. Listaamattomien osakkeiden vertailuarvo lasketaan matemaattisen arvon avulla. Velat arvostetaan nimellisarvoonsa ja mahdolliset valuuttavelat arvostetaan verovuoden viimeisen päivän kurssiin. Varojen oikea arvostaminen on tärkeää, koska niiden avulla saadaan lasketuksi elinkeinotoiminnan nettovarallisuus. Seuraavaksi esimerkki pääomatulo-osuuden laskentaperusteen ja veroprosentin laskemisesta. (Tomperi 2009, 30.)

Esimerkeissä ei ole otettu huomioon verotettavan tulon mahdollisia eroavaisuuksia valtion- ja kunnallisverotuksessa. Esimerkeissä tuodaan esiin pääoma- ja ansiotulojen verotuksen erialaisuus.

Elinkeinonharjoittaja on saanut tuloa 50 000, sekä yrittäjä on itse saanut pääomatuloja 2 000 ja muita ansiotuloja 1 500. Palkkoja yritys on maksanut 33 333,33 ja yrityksen varat ja velat arvostetaan seuraavasti:

Elinkeinotoiminnan varat	100 000	(4)
- velat	50 000	
+ 30 % palkoista	$33\,333,33 \times 0,30 =$	<u>10 000</u>
Pääomatulo-osuuden laskentaperusteeksi saadaan siis	60 000	

Pääomatuloja yrittäjälle on vuoden aikana kertynyt seuraavasti:

Elinkeinotulolähteestä	$20 \% \times 60\,000 =$	12 000
+ yrittäjän muut pääomatulot		<u>2 000</u>
Pääomatulot yhteensä		14 000

Pääomatuloista maksetaan vain valtiolle veroja 28 %:n verokannan mukaisesti.

Ansiotuloverotuksen perusteeksi saadaan:

elinkeinotuloksen ansiotulojen osuus	$50\,000 - 12\,000 =$	38 000
+ muut ansiotulot		<u>1 500</u>
Ansiotulot yhteensä		39 500

Ansiotuloista menevä vero määräytyy valtion tuloveroasteikon mukaan ja kirkollisvero oletetaan olevan 2 %, kunnallisveroksi 20 % ja sairausvakuutuksen maksuiksi 2 %. Vero alarajan 36 800 euron kohdalla on 2 974 euroa, ja lopusta ansiotulosta (39 500 - 36 800 euroa) = 2 700 euroa, johon sovelletaan taulukon mukaista 21,5 prosentin verokantaa. Tulokseksi saadaan $2\,700 \times 0,215 = 580,5$ euroa

Vero valtiolle ansiotulosta on siis	$2\,974 + 580,5 =$	3 554,5 euroa
Kunnallisvero	$39\,500 \times 0,2 =$	7 900 euroa
Kirkollisvero	$39\,500 \times 0,02 =$	790 euroa
Sairausvakuutuksen maksut	$39\,500 \times 0,02 =$	790 euroa
Pääomatulojen verot	$14\,000 \times 0,28 =$	<u>3 920</u> euroa
Yhteensä maksettava veroja		16 954,5 euroa

Jos yrittäjä olisi käyttänyt oikeuttaan vaatia pääomatulojen määräksi elinkeinotoiminnasta vain 10 %:n verokantaa laskelma olisi seuraava:

Elinkeinotuloksesta	$10 \% \times 60\,000 =$	6 000 euroa
+ yrittäjän pääomatulot		<u>2 000</u> euroa
Pääomatulot yhteensä		8 000 euroa

Ansiotuloverotuksen perusteeksi saataisiin:

elinkeinotuloksen ansiotulojen osuus	$50\,000 - 6\,000 =$	44 000 euroa
+ muut ansiotulot		<u>1 500</u> euroa
Ansiotulot yhteensä		45 500 euroa

Ja veroja maksettaisiin pääomatuloista 2 240 euroa, sekä ansiotuloista 15 764,5 euroa eli yhteensä tästä tulee veroja maksettavaksi 18 004,5 euroa. Näin voidaan todeta, että yrittäjän ei kannata vaatia käytettäväksi 10 % pääomatulo-osuutta (kaavio 4). Verotuksessa onkin pyritty siihen, että ansiotulojen verot ovat progressiosta johtuen kevyemmät aina 25 000 euroon saakka. Yrittäjien onkin hyvä aina laskea omat veronsa erikseen ja tehdä omat ratkaisunsa. Jos yrittäjäpuolisot tekevät molemmat töitä yrityksessä, ansiotulo voidaan jakaa heidän työpanostensa suhteissa. (Tomperi 2009, 32.)

Myös pääomatulot voidaan jakaa, mutta niiden jakaminen ei vaikuta verorasitukseen, koska verokanta on suhteellinen. Pääomatuloja laskettaessa tilikauden pituudella on merkitystä, eli jos se on pidempi tai lyhyempi, kuin 12 kuukautta, sovelletaan seuraavan esimerkin laskutapaa (kaavio 5). Oletetaan tilikauden olevan 6 kuukauden mittainen ja liikkeen verotettavaksi tuloksi oletetaan 60 000 euroa. (Tomperi 2009, 32.)

Nettovarallisuus	50 000	(5)
+ Palkoista 30 %	<u>10 000</u>	
Pääomatulo-osuuden laskentaperuste	60 000	

Tulosta katsotaan pääomatuloksi $6/12 \cdot 20\% \cdot 60\,000 = 6\,000$ euroa ja loput 54 000 euroa ovat ansiotuloa.

Avoimet ja kommandiittiyhtiöt ovat elinkeinoyhtymiä, joiden tuotot jaetaan verotettavaksi yhtymien osakkaiden tuloina. Toisin sanoen käytännössä avoimen yhtiön tehdessä voittoa 50 000 euroa, verotettava tulo kahden osakkaan tapauksessa on molemmilta 25 000 euroa, olettaen että osuus yhtiön tulon ja varallisuuteen on 50% kummallekin.

Yhtiömiesten yhtiöstä tekemiä yksityisottona ei missään olosuhteissa veroteta, sillä yksityisnostot ovat pääomanpalautuseriä. Voiton ja tappion jakaminen on osakkaiden omassa harkinnassa, eikä se kuulu verottajalle. Kommandiittiyhtiön äänetön yhtiömies saa pääomapanokselleen tuottoa korkoa, jota verotetaan pääomatulona. Vastuullisten yhtiömiesten voitto määräytyy samalla tavalla kuin avoimessakin yhtiössä eli yhtiösopimuksessa on kerrottu voitonjaonperusteista. (Villa ym. 2007, 230 - 232.)

2.2 Osakeyhtiöiden ja omistajien verotus

Osakeyhtiöt ovat itsenäisiä verovelvollisia ja ne kuuluvat yhteisön tuloverotuksen piiriin. Osakeyhtiöt voivat olla yksityisiä tai julkisia yhtiöitä. Tässä työssä yksityisestä osakeyhtiöstä käytetään termiä listaamaton osakeyhtiö ja julkisesta osakeyhtiöstä termiä pörssiyhtiö. Osakeyhtiöiden verotus on varsin yksinkertaista, osakeyhtiölle vahvistetaan verotettava tulo, josta yhtiö Kerätty vero jaetaan verotilityslain mukaisesti siten, että verosta valtiolle menee 76,22 %, kunnalle 22,03 % ja kirkolle 1,75 %. Osakeyhtiöt jakavat omistajilleen voittovaroja osinkoina verotuksen jälkeisestä tuloksestaan. Osakeyhtiön jakokelpoinen voitto muodostuu tilikauden voitosta sekä kertyneistä voittovaroista, joista ensin on katettu mahdolliset tappiot. (Tomperi 2009, 44.)

Omistajien saamien osinkojen verotus toteutetaan samaan tapaan kuin henkilöyhtiön yhtiömiesten verotus; ensin määritellään osakkaan osuus yhtiön nettovarallisuudesta ja sitten tulo jaetaan pääoma- ja ansiotuloon. Verojen vaikuttaa esimerkiksi se, kuka on osingonsaaja. Saajana voi olla luonnollinen henkilö, julkisesti noteerattu yhtiö tai noteeraamaton yhtiö. Myös muut oikeushenkilöt, joita ovat erilaiset yritykset, yhteisöt tai julkisoikeudelliset tahot voivat saada osinkoja. Osingon maksajalla eli sillä, maksaako ovat yrityksen osakkeiden matemaattinen arvo ja osinkotulon määrä.

Osakkeiden matemaattinen arvo saadaan, kun yrityksen nettovarallisuus jaetaan yhtiön ulkona olevien osakkeiden määrällä. Matemaattinen arvo lasketaan tilikaudelle yrityksen edellisen tilinpäätöksen perusteella. Esimerkiksi, jos yhtiön tilikausi päättyi 30.4.2010. Osakkeen matemaattinen arvo lasketaan edeltävän vuoden eli 30.4.2009 päättyneen tilikauden taseesta. Osakkeiden matemaattinen arvo vaikuttaa osinkotulon verotukseen, mikäli se saadaan listaamattomasta yrityksestä, ja sen saa luonnollinen henkilö. Saadusta osingosta verot maksatetaan sen verovuoden tulona, jolloin osinko on ollut nostettavissa. (Tomperi 2009, 44.)

2.3 Luonnollinen henkilö osingonsaajana

Nykyisen lain mukaan julkisesta osakeyhtiöstä saadusta osingosta on 70 prosenttia veronalaista pääomatuloa. Loput saadusta osingosta eli 30 prosenttia on verovapaata tuloa. Pääomatuloista yleisesti menevä vero on 28 prosenttia, joten luonnollisia henkilöitä verotetaan listatuista yhtiöistä saamistaan tuloista 19,6 prosentilla. Tämä on siis verotus pääpiirteissään pääomatuloille. (Villa & Ossa & Saarnilehto 2007, 242.)

Esimerkiksi omistaja x saa verovuonna pörssiyhtiöstä osinkoa 10 000 euroa. Tästä voidaan laskea, että omistajan veronalainen osinkotulo on $70 \% \times 10\,000 = 7\,000$ euroa. Tästä vähennetään tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä aiheutuneet menot, eli ns luonnolliset vähennykset. Tässä verotettava pääomatulo on 7 000 euroa, ennen mahdollisia vähennyksiä. Mikäli vähennyksiä olisi esimerkiksi 50,- , saadaan verotettavaksi pääomatuloksi 6 950 euroa. Veroa pääomatulosta menee siis $28 \% \times 6\,950$ euroa = 1 946 euroa.

Edellisestä esimerkistä nähdään, että listattujen osakeyhtiöiden jakama osinko verotetaan vain osittain ja tulo niistä on aina pääomatuloa. Pörssiyhtiöstä saatua osinkoa ei koskaan veroteta ansiotulona. Sen sijaan listaamattomasta yrityksestä saatu osinko on nykyisen lainsäädännön mukaan verovapaata tuloa siihen asti, kun osinko ei ylitä yrityksen osakkeiden matemaattiselle arvolle laskettua 9 prosentin vuotuista tuottoa tai 90 000 euroa vuodessa. Mikäli yritys on niin kannattava, että tuo 90 000 euron raja ylittyy, sen ylimenevältä osalta maksetaan veroa. Vero lasketaan siten, että 70 prosenttia ylittävstä osuudesta on veronalaista pääomatuloa ja loput 30 prosenttia ovat jälleen verovapaata tuloa. (Villa, ym. 2007, 243.)

Luonnollisen henkilön listaamattomasta yhtiöstä saama osinko on siis verovapaata tuloa, jos se ei ylitä osakkeiden matemaattiselle arvolle laskettua 9 %:n vuotuista tuottoa. Verovapaana osakas voi saada osinkoja kuitenkin enintään 90 000 euroa vuodessa (Tomperi 2009, 46.)

Osakkeiden matemaattinen arvo saadaan, kun yhtiön verovuotta edeltävän vuoden tilinpäätöksen mukainen, tarkistettu nettovarallisuus jaetaan yhtiön ulkona olevien osakkeiden määrällä. Yhtiön lunastamia tai hankkimia osakkeita ei tällöin oteta huomioon. (Tomperi 2009, 44.)

Esimerkiksi osakeyhtiön varat ovat 100 000 euroa, velat 50 000 euroa ja osakkeiden lukumäärä on 5 000. Osakkeiden matemaattiseksi arvoksi saadaan 10 euroa osakkeelta, kun varoista vähennetään velat ja saatu nettoarvo jaetaan osakkeiden lukumäärällä. Jos yhdellä omistajalla on 1 000 osaketta, hänen verovapaa osinkonsa olisi enintään 900 euroa, koska hänen omistamiensa osakkeiden netto-arvo on 10 000 euroa, josta 9 % on 900 euroa (kaavio 1).

$$\text{Matemaattinen arvo osakkeelle } (100\,000 - 50\,000)/5\,000 = 10 \quad (1)$$

$$\text{Omistajan osakkeiden matemaattinen arvo } 1\,000 * 10 = 10\,000$$

$$\text{Verovapaa osinko } 10\,000 * 9\% = 900$$

Osakeyhtiön nettovarallisuuden tulee siis olla vähintään yhden miljoonan suuruinen ennen kuin tuo mainittu 90 000 euron katto tulee vastaan. On huomattava, että tuo raja on osingonsaajakohtainen eli verotuseuraamuksia tulee, vaikka yksikään yksittäinen osingonmaksaja ei olisi maksanut tuon rajan ylittävää osinkoa. Verohallinnossa seuraataan osingonjakoilmoituksia ja saadut osingot yhdistetään yhdeksi osinkotuloksi, jota verotetaan maksajien lukumäärästä riippumatta.

Osakkaiden mahdollisuus nostaa varoja osakeyhtiöstä on rajattu osinkoihin ja palkkaan. Osakeyhtiöiden osakkailla ei ole mahdollisuutta samankaltaisiin yksistysottoihin kuin henkilöyhtiön yhtiömiehillä tai yksityisellä elinkeinonharjoittajalla.

Seuraava tiivistetyssä muodossa oleva taulukko selventää pääomayhtiöiden verotuskäytäntöä.

TAULUKKO 1. Osakeyhtiön osingonjako henkilöille (Tomperi 2009, 50).

Pörssiyhtiö osingonjakajana	Listaamaton yhtiö osingon jakajana
Osingosta 70 % verollista pääoma-tuloa	Osingosta 9 % verovapaata tuloa osakkeiden matemaattisesta arvosta, enintään 90 000 €
30 % verovapaata tuloa	Ylittävästä osasta 70 % veronalaista tuloa
	30 % verovapaata tuloa

Yksityisen elinkeinonharjoittajan osingot kuuluvat elinkeinotulolähteen tuloihin, mikäli osinkoja tuottavat osakkeet kuuluvat yrityksen käyttöomaisuuteen. Tämän kaltaisia

osinkoja verotetaan siten, että 30 % on verovapaata ja 70 % veronalaista tuloa (taulukko 1). Mikäli osinkoja tuottavat listaamattomat osakkeet eivät kuulu yrityksen käyttöomaisuuteen, 9 % osakkeiden matemaattisesta arvosta on nostettavissa verottomana ja ylimenevältä osalta on 30 % verovapaata ja 70 % veronalaista tuloa, josta verotetaan 28 %. (Tomperi 2009, 48.)

2.4 Osakeyhtiö osinkojensaajana

Pörssiyhtiön saama osinko on verovapaata, jos se on saatu toisesta pörssiyhtiöstä. Samaa periaatetta sovelletaan myös listaamattoman yhtiön saamaan osinkoon toisesta listaamattomasta yrityksestä. Mikäli kuitenkin listaamaton yhtiö saa listatusta yhtiöstä osinkoja, näistä osingoista on 75 prosenttia veronalaista tuloa ja 25 prosenttia veroista vapautettua tuloa (taulukko 2). Poikkeuksena on kuitenkin sellainen sääntö, että mikäli osingonsaaja omistaa 10 prosenttia tai enemmän jakavasta yhtiöstä, osinko on kokonaan verovapaa. (Tomperi 2009, 49 – 50.)

TAULUKKO 2. Osakeyhtiön osingonjako toisille osakeyhtiöille (Tomperi 2009, 50).

	<u>Pörssiyhtiö osingonjakajana</u>	<u>Listaamaton yhtiö osingon jakajana</u>
Listeamaton yhtiö	75 % veronalaista tuloa 25 % veroista vapaata tuloa, kuitenkin kokonaan veroista vapaata tuloa, jos omistusosuus vähintään 10 %.	Osinko täysin verovapaata
Pörssiyhtiö	Osinko täysin verovapaata	Osinko täysin verovapaata

Osinkoja nostettaessa on hyvä muistaa, että mikäli yrittäjä on käyttänyt asuntonaan kiinteistöä, joka on merkitty yhtiön varoihin, asunnon arvo vähennetään omistajan osakkeiden matemaattisesta arvosta. Tämä kannattaa muistaa osingonjakoa suunniteltaessa, ettei tule epähuomiossa jakaneeksi liikaa osinkoa, mistä seuraisi korkeammat verot. (Tomperi 2009, 50.)

Osingon laskemiseksi tarvittava yrityksen nettovarallisuus saadaan vähentämällä yrityksen varoista sille kuuluvat velat. Oletetaan yrityksen nettovarallisuuden olevan 200 000 euroa ja yrityksen varoihin kuuluu asunto, joka on arvoltaan 80 000 euroa, ja se on yhtiömies A:n koti. Yhtiömies A:lla on hallussaan kaikki yrityksen 100 osaketta. Osinkoa jaetaan 50 e/osake. Yhden osakkeen matemaattinen arvo laskettaessa on siis:

$$200\,000 \text{ euroa} / 100 = 2\,000 \text{ euroa} \quad (2)$$

joten A:n osakkeiden matemaattinen arvo on siis $2\,000 * 100 = 200\,000$ euroa.

Tästä vähennetään asunnon arvo 80 000 euroa ja saadaan tulokseksi 120 000 euroa.

A:n saama osinko on $50 * 100 = 5\,000$ euroa.

9: n prosentin verovapaus lasketaan 120 000 eurosta eli tulosta on verovapaata 10 800 euroa, joten osingosta ei mene veroja.

Osakslaina käsitellään täysin samalla tavalla, kuin yrityksen taseessa oleva kotina käytettävä kiinteistö (kaavio 2). Nykyisin osakslainat ovat uuden osakeyhtiölain vastaisia, sillä osakeyhtiöstä ei saa jakaa varoja ulos muutoin, kuin liiketaloudellisin perustein, mutta jos niitä taseessa on, niin sitten matemaattinen arvo lasketaan, kuten edellä. Toisin sanoen samaa laskentaperiaatetta käytetään huolimatta siitä, onko yrityksen matemaattista arvoa laskettaessa käsiteltävänä asunto vai osakslaina. Kuitenkin, jos yrityksestä yksi henkilö ja hänen perheensä omistavat 10 % yhtiön osakkeista tai muuten hallitsevat tällä prosentilla yrityksen äänimäärää, osakslaina luetaan heidän verotettavaksi pääomatulokseen. Pääomatuloista voidaan kuitenkin tehdä vähennyksiä takaisin maksetusta lainasta. Jos pääomatulot eivät ole riittävät voidaan tehdä 28 %:n alijäämähyvitys valtiolle maksettavasta tuloverosta. Yksin asuvan alijäämähyvitys on vuodessa kuitenkin enintään 1 400 euroa ja yhdestä lapsesta saa 400 euron lisän alijäämähyvitykseen. Puolison saama alijäämähyvitys on myös 1 400 euroa ja lapsista saatava alijäämähyvityksen enimmäismäärä on 800 euroa. Alijäämähyvityksen perusteena toimiva pääomatulolajin alijäämä on vähennyskelpoinen ansiotuloista seuraavan kymmenen vuoden ajan. (Villa, Ossa, Saarnilehto 2007, 249 - 250.)

Esimerkiksi yrittäjä, joka omistaa 50 % yrityksestä ja on yel:in piirissä, ottaa osakslainaa 30 000 euroa. Lainasta on maksettu verovuonna 5 000 euroa. Lisäksi hänellä on vuokratuloja 10 000 euroa, joten häntä verotetaan seuraavasti:

10 000 euroa (3)
 +25 000 euroa
 =35 000*0,28
 =9 800 euroa

Eli osakaslaina luetaan verotettavaksi pääomatuloksi, koska yrittäjä omistaa yrityksestään 50 %:a (kaavio 3). Seuraavana vuonna hän on maksanut lainaa takaisin 10 000 euroa ja vuokratulot ovat muuttumattomia: 10 000 - 10 000 =0 eli hänellä on vähennysoikeus takaisin maksamastaan osakaslainasta, ja ei maksa tässä esimerkissä laisinkaan veroja. (Villa, ym. 2007, 250.)

3 Oikeudellinen asema eri yhtiömuodoissa

Osakeyhtiölaki on tehty säätelemään osakeyhtiöiden oikeudellista asemaa ja hierarkiaa. Valtaa osakeyhtiössä käytetään enemmistöperiaatteen mukaisesti, mutta myös vähemmistöillä on oikeutensa yhdenvertaisuusperiaatteen perusteella. Tämä tekeekin oikeudellisen tilanteen haastavaksi, koska toisaalta ei voida loukata yhdenvertaisuutta, mutta enemmistön tahto pitäisi kuitenkin saada läpi. (Villa ym. 2007 61 - 62.)

3.1 Osakeyhtiön perustaminen

Osakeyhtiötä perustettaessa siitä tehdään kirjallisena perustamissopimus, johon merkitään yhtiöjärjestys. Perustamissopimukseen merkitään lisäksi sopimuksen päivämäärä, osakkeenomistajat sekä heidän merkitsemänsä osakkeet, osakkeiden merkintähinnat ja niiden maksuaika, sekä yhtiön hallituksen jäsenet. Ei ole olemassa laissa määrättyä osakkeiden tai omistajien vähimmäis- tai enimmäismäärää. Haluttaessa voidaan nimetä myös hallituksen puheenjohtaja, toimitusjohtaja sekä hallintoneuvosto. Ylintä päätösvaltaa käyttää yhtiökokous, jossa osakkeenomistajat käyttävät valtaansa. Yhtiön hallitus puolestaan katsoo, että päätökset toteutetaan. (Villa ym. 2007, 61 - 62.)

Yrityksen on mainittava yrityksen noudattama tilikausi, joka on yleensä kalenterivuosi, mutta myös kalenterivuodesta poikkeavat tilikaudet ovat mahdollisia. Osakkeen omistajat allekirjoittavat perustamissopimuksen ja näin sitoutuvat maksamaan

osakemerkintöjensä hinnat. Sitten tulee maksaa, vähintään 2 500 euroa joko rahana tai apporttiomaisuutena. Apportti voi olla esimerkiksi koneita tai tavaraa. Raha tai apportti suoritetaan merkitään sitten yrityksen osakepääomaan tai erillisellä sopimuksella sijoitettuun vapaan oman pääomaan rahastoon. Julkisen osakeyhtiön perustamiseen tarvittava määrä on vähintään 80 000 euroa. (Villa ym. 2007, 62 - 63.)

Uusi yhtiö tulee merkitä Patentti- ja rekisterihallituksen kaupparekisteriin viimeistään 3 kuukauden kuluessa perustamissopimuksen allekirjoittamisesta. Yhtiöjärjestys voi olla joko perustamissopimuksessa itsessään tai sen liitteenä. Yhtiö syntyy kuitenkin lopullisesti vasta, kun se on merkitty kaupparekisteriin ja kuulutettu. Ennen rekisterimerkintää yhtiön nimissä tehdyistä toimista yhtiön perustajat vastaavat yhtiön nimissä tehdyistä sitoumuksista yhteisvastuullisesti, eli kuin omasta velastaan. (Osakeyhtiölaki 2006, 2 luku 5 - 6 §, 7 - 8 §.)

3.1.1 Päätöksenteko osakeyhtiöissä

Osakkeet antavat omistajilleen erilaisia oikeuksia, kuten etuoikeuden merkitä uusia yhtiön osakkeita ja saada yrityksestä osinkoa. Osakkeenomistaja saa olla läsnä, puhua ja äänestää yhtiökokouksessa, antaa aloitteita kokouksen päätettäväksi, sekä moittia yhtiökokouksen päätöksiä. Jokaisella yhtiöllä on pakollisina toimieliminä yhtiökokous, missä osakkeenomistajat käyttävät päätösvaltaansa, sekä hallitus. Muista toimielimistä voidaan käyttää toimitusjohtajaa hoitamaan yrityksen operatiivista toimintaa, sekä muodostaa hallintoneuvosto, mutta molemmat ovat vapaaehtoisia. Jos asioita on paljon hoidettavana, kannattaa palkata toimitusjohtaja vastaamaan juoksevista asioista, kun hallitus voi hoitaa hallinnollista puolta yrityksestä. Näin osakkeenomistajille pystytään antamaan yhtiökokouksessa tarkempi kuva yrityksen tilanteesta. (Osakeyhtiölaki 2006, 2 luku 5 - 6 §, 7 - 8 §.)

Yhtiökokous on ylin päättävä elin yrityksessä, mutta sitä ei tarvitse pitää, mikäli tiedetään, että kaikki osakkeen omistajat ovat yhtiön asioista yksimielisiä. Yhtiökokous päättää esimerkiksi osingonjaosta, jonka määrää hallitus esittää. Yhtiön hallitus on vastuussa, mikäli päätös liiallisesta osingonjaosta aiheuttaa vahinkoa yritykselle. Siksi varsinainen yhtiökokous antaa hallitukselle vastuuvapauden yhtiökokouksessa, vasta kun tilintarkastaja on tarkastanut tarpeelliset asiat yrityksestä. Yhtiön hallituksen tulee pitää osakeluettelo, johon merkitään osakkeet ja niiden omistajat. Ylimääräiset

yhtiökokoukset ovat myös mahdollisia, ja niitä voidaan kutsua koolle, mikäli ne ovat tarpeellista hallituksen mielestä tai mikäli osakkeenomistajat, jotka omistavat 1/10 osakkeista, niin vaativat. (Osakeyhtiölaki 2006, 5 luku 4 §, 6 luku 2 §.)

3.1.2 Peitelty osingonjako ja sen määrittely

Peitelty osingonjako on etuus, joka saadaan yritykseltä. Tällaisen etuuden voi osakeyhtiö antaa osakkaalle tai tämän omaiselle osakkuusaseman perusteella. Tavallisesti jokin tavara hinnoitellaan aivan liian edullisesti osakkaalle tai se annetaan täysin vastikkeetta. Myös mahdollinen ylihyvitys katsotaan lainsäädännössä peiteltyksi osingonjaoksi. Peitellyn osingon verotus kohdistuu aina osakkaaseen, vaikka osingon olisikin saanut hänen omainen. Myös muut yhtiöt voivat saada peitellyn osingon. Yhtiön osakkaille voidaan käytännössä siirtää mitä tahansa yhtiön varallisuutta yli- tai alihintaan. Yhtiö voi maksaa osakkaalleen ostamastaan tavarasta reilusti liikaa, tai sitten myydä osakkaalleen tavaraa selvällä alennuksella. Jos yrittäjä vaikkapa ostaa yhtiöltä rakennuksen selvästi alle sen markkina-arvon tai myy omistamansa kiinteistön yhtiölle liian kalliilla. Edellinen esimerkki havainnollistaa peitellyn osingonjaon tapahtumista käytännössä. Yhtiö voi myös maksaa osakkaalleen kohtuutonta korkoa osinkovelasta tai muusta vastaavasta. (Tomperi 2009, 55 - 56.)

Peitelty osingonjako voi olla monimuotoista ja verottaja tekee asiasta oman tulkintansa, johon osakas voi antaa selvityksen tai vastineen. Jos osakas esimerkiksi käyttää ilmaiseksi yhtiön autoa tai ottaa yksityiskäyttöön yhtiölle kuuluvaa vaihto-omaisuutta, tulkintana voi olla peitelty osingonjako. Peiteltyä osingonjakoa on yleensä myös yrityksen osakkaan ja hänen perheenjäsentensä elantomenojen ja yksityisten kulujen vähentäminen verotuksessa. Nämä tulisi käsitellä kirjanpidossa palkkoina tai luontoisetuina. (Villa ym. 2007, 250 - 251.)

3.1.3 Peitellyn osingon verotus

Peitellyn osingonjakamisen on myös oltava ilmeistä, ennen kuin viranomaiset voivat tehdä mitään verotuksen oikaisemiseksi. Verottajalle lankeaa näin velvollisuus esittää todisteet yrityksen osakkaalle tai hänen omaisilleen suoritetusta peitelystä osingosta. Peitellyn osingonjaon tekemisestä johtuvia menoja ei voida luokitella

vähennyskelpoisiksi menoiksi. Yhtiötä verotetaan peitellyn osingon tapauksessa siten, että tavaran hintana käytetään sen käypää arvoa. Osakkaan veron perusteeksi taas luetaan kaupankäynnin kohteena olevan hyödykkeen oikean hinnan ja käytetyn hinnan erotus. Tämä johtaa väkisin kysymykseen jonkin tavaran tai hyödykkeen oikeasta arvosta ja siitä kuka sen lopulta määrittelee. (Siikarla 2011, 83 - 84.)

Tavaran myynti liian halvalla osakkaalle tai hänen perheelleen on tapaus, jossa voidaan hyvin joutua verottamaan osakasta siten, että peitellyn osingon arvo joudutaan määräämään perustuen yhtiölle aiheutuneisiin kustannuksiin. Tällöinkin tulee luonnollisesti tähdätä hyödykkeen oikeaan markkinahintaan. Käytännössä peitellyn osingon tunnistaa kirjanpidossa siitä, että yhtiön kirjanpidossa on ollut suuri osakkaan yksityistalouden meno. (Siikarla 2011, 83 - 84.)

Osakasta verotetaan peitellystä osingosta niin, että 70 prosenttia peitellyn osingon määrästä on ansiotuloa ja 30 prosenttia verovapaata tuloa. Luonnollisen henkilön saama peitelty osinko on aina ansiotuloa. Mikäli kohtuuton palkka katsotaan peitellyksi osingonjaksi ja saaja on ilmoittanut sen ansiotulonaan, ei tämä aiheuta verotuksellisia toimenpiteitä, koska palkasta maksetaan verot. Osakkaan ilmoittaessa yrityksen myyntivoittoa omana pääomatulonaan, joka sisältää ylihintaa, on tuo ylimääräinen osa verotettava osakkaan ansiotulona. Alihintaaisesti saadussa luovutuksessa, eli esimerkiksi silloin, jos rakennus on ostettu liian halvalla, verotettu peitelty osinko on osa yrittäjän hyödykkeen hankintamenoa hänen myyntivoittonsa verotuksessa. (Siikarla 2011, 84.)

3.1.4 Peitellyn osingon veroseuraamukset yritykselle

Yhtiön vuositulosta rasittavat kulut, jotka johtuvat peitellystä osingonjasta palautetaan yhtiön saman verovuoden veronalaiseen tuloon. Käytännössä yhtiö joutuu maksamaan peitellystä osingosta veroa 26 prosenttia. Alihinnan tapauksessa peitelty osingonjako kuitenkin verotetaan yhtiön tuloksesta lisäämällä siihen osakkaalta perimättä jätetty osa. (Siikarla 2011, 83.)

Kun yhtiö on maksanut osakkaalta ostamistaan osakkeista ylihintaa, niin osakkeisiin uhratusta hankintamenosta vähennetään tämä ylihinnan osuus. Tämä voi lisätä yhtiölle syntyvää luovutusvoittoa, kun omistaja päättää myydä osakkeita edelleen

toisille, yrittäjille esimerkiksi tuttavalleen tai vastaavalle. Mikäli yrityksen omaisuuden peitelty jakaminen ei ole vaikuttanut yrityksen verotettavaan tulokseen, niin lisäystä yhtiön tuloon ei ole tarpeellista tehdä. Sen sijaan voidaan joutua oikaisemaan vaikkapa osakkaalta ostetun omaisuuden hankintamenoa. (Siikarla 2011, 83.)

Jos kyseessä on käyttöomaisuus, niin alihinnalla oikaistaan käyttöomaisuuden menojäännöstä. Esimerkiksi yhtiön käyttöomaisuuden arvo on 200 000 euroa, johon sisältyy yhtiön omistama auto, joka myydään 30 000 eurolla, vaikka sen käypä arvo on 20 000 euroa. Tämä 30 000 euron myynti pienentää yhtiön käyttöomaisuuden menojäännöstä 200 000 eurosta 170 000 euroon, mutta siihen tehdään vielä oikaisu vähentämällä tästä autosta maksettu alihinta 10 000 euroa. Joten poistokelpoiseksi menojäännökseksi jää 180 000 euroa. (Siikarla 2011, 83.)

3.2 Avoimen ja kommandiittiyhtiön oikeuksista ja velvollisuuksista

Avoimessa ja kommandiittiyhtiössä on vähintään kaksi yhtiömiestä, joiden tulee sopia yritystä koskevista asioista. Yhtiösopimus on syytä tehdä kirjallisena ja se on aina syytä myös kirjauttaa kaupparekisteriin, jolloin sen määräykset esimerkiksi yhtiömiesten oikeuksien rajoituksista sitovat kolmansia osapuolia. Mikäli sopimukseen kirjatusta asioista syntyy erimielisyyttä jossakin vaiheessa, on keskinäiset päätökset helppo tarkastaa kirjallisesta sopimuksesta.

Avoimia ja kommandiittiyhtiöitä kutsutaan henkilöyhtiöiksi. Henkilöyhtiöt syntyvät, kun yhtiömiehet tekevät kirjallisesti yhtiösopimuksen, josta ilmenevät ainakin yhtiön toimiala, toiminimi, tiedot yhtiömiehistä, yrityksen kotipaikka ja mahdollinen äänettömän yhtiömiehen panos. Mikäli yhtiösopimusta halutaan jostakin syystä muuttaa, sen käytäntöön saattamiseksi tarvitaan lain mukaan kaikkien yhtiömiesten suostumus. (Laki avoimesta ja kommandiittiyhtiöstä 1988, 1 luku 2 - 4 §.)

Yhtiömiesten keskinäisiä suhteita tutkittaessa henkilöyhtiöissä voidaan melko vapaasti sopia yhtiömiesten kesken heidän velvollisuuksistaan ja oikeuksistaan. On kuitenkin oikeuksia, jotka on turvattu laissa kaikille yhtiömiehille, kuten oikeus vahingonkorvaukseen ja tarkastusoikeus yrityksessä, eli näitä oikeuksia ei voida poistaa yhtiömiesten keskinäisellä sopimuksella yhtiösopimuksessa. Kaikilla yhtiömiehillä on

periaatteessa oikeus hoitaa yhtiön asioita ilman toisen yhtiömiehen erillistä suostumusta, koska oletetaan yhtiömiesten välillä vallitsevan luottamuksen olevan niin suuri, että erillisiä suostumuksia ei tarvita. Käytännössä tilanne voikin olla aivan toinen ja johtaa vakaviin ristiriitoihin, jopa yrityksen purkuihin. Luottamuksella on suuri merkitys yrityksissä. (Laki avoimesta ja kommandiittiyhtiöstä 1988, 2 luku 1 - 3 §.)

Yhtiömiehen tehdessä yrityksen toimialaan tai toiminnan tarkoitukseen kuulumattoman toimenpiteen toiminta ei ole laillista, vaan yhtiösopimuksen vastaisen toiminnan toteuttamiseksi tarvitaan kaikkien yhtiömiesten suostumus. Esimerkkinä tällaisesta toiminnasta voisi olla majoituspalveluiden tarjoaminen, kun yhtiösopimuksessa lukisi, että yhtiö toimii rakennusalaalla. Näitä tilanteita varten jokaisella yhtiömiehellä on kielto-oikeus, jolla voidaan kieltää toista yhtiömiestä tekemästä jotakin toimenpidettä yrityksen nimissä, esimerkiksi ostamasta kallista urheiluautoa yrityksen nimiin ja yrityksen varoilla. Tästä toimesta koituu vahingonkorvausvelvollisuus toimenpiteen tehneelle yhtiömiehelle, mutta ei esimerkiksi autokauppiaille, mikäli ei voida osoittaa hänen tienneen kiellosta etukäteen. Yhtiömiehet voivat sopia ulkopuolisen toimitusjohtajan palkkaamisesta, ja hänet voi erottaa kuka tahansa yhtiömies, jolla on oikeudet hoitaa yhtiön asioita, eli esimerkiksi äänetön yhtiömies ei voi erottaa yrityksen toimitusjohtajaa. Toimitusjohtajan turva työpaikan säilyttämiseksi onkin heikko. (Suojanen & Savolainen & Sirainen 2006, 25.)

Jokaisen yhtiömiehen on suoritettava yhtiösopimuksessa sovittu rahapanos tai luovutettava apporttiomaisuutta, eli esimerkiksi firman käyttöön annetaan jokin kone tai muuta aineellista omaisuutta. Yhtiömiesten tehdessä työtä yritykseen heillä on oikeus saada vastiketta tekemästään työstä, mikäli ei ole erikseen sovittu, että työtä tehdään ilman minkäänlaista korvausta. Yleensä yhtiömiehet sopivat yhtiösopimuksessa yrityksen hyväksi tehtävästä työn määrästä ja kuinka paljon he saavat työstään korvausta, eli kuinka paljon yhtiömiehet saavat tehdä yksityisottoja. (Laki avoimesta ja kommandiittiyhtiöstä 1988, 2 luku 6 - 8 §.)

Kukaan yhtiömiehistä ei saa harjoittaa kilpailevaa toimintaa yritystään vastaan, eli käytännössä pahimmillaan tekemällä töitä pimeänä itselleen kiertäen veroja ja pettämällä näin yhtiökumppaneitaan. Jos yhtiömies tuottaa vahinkoa yritykselle, niin vahingon tuottajalle koituu luonnollisesti vahingonkorvausvelvollisuus. Yhtiömies voi saada vapautuksen vahingonkorvausvelvollisuudestaan, vain käännetyn todistustaakan

kautta, eli näyttämällä toimineensa huolellisesti ja sopimuksien mukaisesti, sekä sääntöjä noudattaen. (Villa ym. 2007, 23.)

Jos yhtiömiesten välillä puhkeaa riitaa kirjanpitoon taikka tilinpäätökseen liittyvistä seikoista, niin yleensä kanteen nostamiseksi on määrätty aikaa vuosi yrityksen silloisesta tilinpäätöksen valmistumisesta. Aiheutettu vahinko yritykselle tai epäselvyydet yrityksen tilinpäätöksessä ovat esimerkiksi tällaisia riidanaiheuttajia. Jokaisella yhtiömiehellä on henkilöyhtiöissä oikeus edustaa yhtiötä ja tehdä sopimuksia sen nimissä yhtiön toimialaan kuuluvissa asioissa. Tätä oikeutta voidaan kuitenkin rajoittaa yhtiösopimuksessa mainitsemalla, kuka on vastuussa yhtiön edustamisesta ja muutenkin sopia yleisestä töiden jaosta. Joku voi hoitaa myyntiä, kun toinen vastaa taloushallinnosta jne. (Laki avoimesta ja kommandiittiyhtiöstä 1988, 2 luku 11 - 12 §.)

3.2.1 Yrityksen tuloksen jakaminen ja tilintarkastus

Yrityksen tekemästä jakokelpoisesta voitosta on maksettava jokaiselle yhtiömiehille ensin osuus, joka on korkolain 3 §:n 2 momentin mukainen korko yhtiömiehen yhtiöpanokselle, jonka hän oli investoinut yritykseen tilikauden alkaessa. Mikäli voittoa ei kuitenkaan ole tilikaudella kertynyt tarpeeksi kaikkien yhtiömiesten korkolain mukaisten osuuksien maksamiseen, voitto on jaettava yhtiömiesten yritykseensä investoimien panosten mukaisessa suhteessa. Tämän jälkeen, mikäli jakokelpoista voittoa on yhä jäljellä, voidaan loppu voitto tasata perustuen työpanoksiin ja toiminnan aiheuttamiin kuluihin. (Villa ym. 2007, 41.)

Mikäli yritys tuottaa tilikaudella tappiota, se vahvistetaan yritykselle ja sen voi vähentää seuraavan 10 vuoden aikana syntyneestä verotettavasta tulosta ennen jakamista pääoma- ja ansiotuloksi. Täytyy kuitenkin muistaa, että ulkopuoliset velkojat voivat tulla perimään velkojaan kaikilta yhtiömiehiltä. Velkojille taataan näin suoja saatavilleen. Pankit vaativatkin yleensä reaali- ja vakuudet lainoilleen. Rahan nostaminen yrityksestä yhtiömiehille on hyvin helppoa ja vaivatonta, sillä kun tilinpäätös on saatu tehdyksi, yhtiömiehet voivat nostaa rahaa yrityksestään yksityisottoina. (Villa ym. 2007, 44.)

Tilinpäätöksen taseessa on oltava ilmoitettu yhtiömiesten saamiset ja velat tai näistä annetut pantit, mikäli sellaisia löytyy. Lisäksi taseessa on mainittava yhtiömiesten

maksamien yhtiöpanosten määrä, aiemmin yhtiöön maksettu summa, sekä maksamattomat suoritukset. (Laki avoimesta ja kommandiittiyhtiöstä 1988, 9 luku 2 §.)

3.2.2 Yhtiömiesten velkavastuu

Henkilöyhtiöiden kenties suurin ja merkittävin ero pääomayhtiöihin on se, että henkilöyhtiöiden vastuulliset yhtiömiehet vastaavat yhtiönsä velvoitteista niiden täyteen määrään saakka, eli yhtiön velka on suoraan myös yrittäjän velkaa. Kommandiittiyhtiössä kuitenkin äänetön yhtiömies ei vastaa veloista, eli yrityksen tehdessä konkurssin äänetön yhtiömies menettää vain yritykseen sijoittamansa rahallisen panoksen. (Villa & Ossa & Saarnilehto 2007, 29.)

Yhtiömies on vastuussa yhtiöstä eroamisensa jälkeen syntyneestä velasta, mikäli velkoja ei tiennyt, että yhtiömies oli jo ehtinyt erota yhtiöstä ennen velan syntymistä. Vastuunalaisen yhtiömiehen velkavastuu yrityksestä on henkilökohtaista, eli hän vastaa henkilökohtaisella omaisuudellaan velasta. Velkavastuu lakkaa, kun patentti- ja rekisterihallituksessa ei enää lue yrityksen kohdalla eronneen yhtiömiehen nimeä. Velka voidaan periä kaikilta yhtiömiehiltä eli se on solidaarista, ensisijaista ja rajatonta. Jos avoimen yhtiön omaisuus luovutetaan konkurssiin, yhtiömieheltä voidaan heti vaatia myös yhtiön erääntymättömän velan maksamista. Yhtiömiehen tehdessä konkurssin on yhtiön velka pyrittävä perimään ensisijaisesti yhtiöltä ja tarvittaessa loput yhtiömiehen konkurssipesästä. (Laki avoimesta ja kommandiittiyhtiöstä 1988, 4 luku 1 - 3 §.)

Mikäli yrityksen velat ovat yhtiömiehen omaisuutta suuremmat ja yrittäjä tekee henkilökohtaisen konkurssin, se ei eräännytä tai poista yhtiön tai omistajien velkoja. Yhtiömies pääsee irti velkavastuustaan vasta, kun hänen eronsa yhtiöstä on merkitty kaupparekisteriin ja kuulutettu. Kuulutuksen jälkeen yhtiötä koskevat velat eivät enää koske häntä. Rekisterimerkinnän jälkeen tiedon katsotaan olevan kaikkien yrityksen sidosryhmien tiedossa ja saatavilla. Tällä voi olla positiivisia tai negatiivisia vaikutuksia yritykselle. Jos joku vastuullisista yhtiömiehistä haluaa äkillisesti erota yrityksestä, se on velkojien ja muiden yrityksen sidosryhmien mielestä huono asia, mutta jos joku tunnettu sijoittaja päättää tulla mukaan yritykseen äänettömäksi yhtiömieheksi, niin se taas on hyvä asia. Puhutaankin rekisterimerkinnän positiivisesta ja negatiivisesta julkisuusvaikutuksesta. (Laki avoimesta ja kommandiittiyhtiöstä 1988, 4 luku 1 - 3 §.)

Yhtiömies voi lain mukaan vaatia toistaiseksi voimassa olevan henkilöyhtiön yhtiösopimuksen purkamista, kun hän on irtisanonut yhtiösopimuksen ja ennalta sovittu irtisanomisaika on mennyt umpeen, tai hänen yhtiökumppaninsa ajautuu konkurssiin, kuolee tai ilmenee olennainen sopimusrikkomus. Olennainen sopimusrikkomus tapahtuu, jos yhtiömies rikkoo räikeällä tavalla yhtiösuhteeseen perustuvia velvollisuuksiaan tai jatkuvasti käyttää asemaansa yhtiössä sen edun vastaisesti. Yhtiön toiminta voidaan myös lakkauttaa, jos toisen yhtiömiehen terveydentilan, taloudellisen aseman tai muun tärkeän vastaavan seikan suhteen tapahtuu muutoksia, tai sitten yksinkertaisesti yhtiön toimintaedellytykset heikkenevät olennaisesti. (Laki avoimesta ja kommandiittiyhtiöstä 1988, 5 luku 1 §.)

Yhtiösopimuksen ollessa voimassa toistaiseksi, jokaisella yhtiömiehellä on oikeus irtisanoa sopimuksensa koska tahansa ilmoittamalla siitä toisille yhtiömiehille. Yhtiösopimuksen irtisanomisaika on kuusi kuukautta, jollei toisin ole sovittu. Velkaista yhtiötä ei kuitenkaan saa purkaa ilman konkurssipesän, ulosmittausvelkojan tai pakkohuutokauppaostajan suostumusta, mutta mikäli yhtiön purkamisesta ei päästä sopimukseen yhtiömiesten kesken, on sovellettava laissa olevia selvitystila säädöksiä. (Laki avoimesta ja kommandiittiyhtiöstä 1988, 5 luku 1, 5 §.)

3.2.3 Selvitystila ja toiminnan jatkaminen

Yhtiömiehen ollessa varaton, mutta yhtiö ei ole selvitystilassa, yhtiömies saa hoitaa yhtiön asioita ja edustaa sitä vain toisten yhtiömiesten ja konkurssipesänsuostumuksin. Jos kuitenkin käykin niin, että yritys on yhtiömiehen konkurssin johdosta selvitystilassa, eli yrittäjä vie yrityksensä konkurssiin, konkurssipesä edustaa yrittäjää yhtiön selvityksessä sekä omaisuutta jaettaessa. Tämän tehtävän hoitaa yleensä uskottu mies, mutta mikäli sellaista ei löydy, niin tehtävään on nimettävä sellainen, joko itsenäisesti tai tuomioistuimen määräyksellä. (Suojanen & Savolainen & Sirainen 2006, 31.)

Mikäli yrittäjä on kuollut, niin hänen osuutensa yrityksestä kuuluu kuolinpesään ja ainoastaan pesänselvittäjällä on oikeus jakaa sieltä omaisuutta. Kuolleen yhtiökumppanin osuus voidaan lunastaa muiden yhtiömiesten toimesta, mutta kaikkien yhtiömiesten on oltava lunastuksesta yksimielisiä. Yhtiön arvo määräytyy sen

lunastusarvon mukaisesti, johon lasketaan yrityksen varallisuus vähennettynä veloilla, eli nettovarallisuudella. Yrityksillä voi olla tosin paljon muutakin varallisuutta, kuin vain rahaa. Esimerkiksi vakiintunut asiakaskunta varmistaa hyvän yritystoiminnan jatkumisen muille yrittäjille, jos osuus päätetään myydä pois. Yhtiön velkojat voivat asemansa turvaamiseksi vaatia lunastajilta vakuuksia, joilla he saavat saatavansa tarvittaessa perittyä. Henkilöyhtiöiden velka on yhteisvastuullista, mutta lunastajalle koituisi mahdollisesti suurempi velkataakka, kuin mitä olisi ollut ilman yhtiökumppanin kuolemaa. (Villa ym. 2007, 48.)

Velkojien vakuusvaatimus on kuitenkin jätettävä 14 päivän kuluessa, tai velkojat menettävät mahdollisuutensa vakuuksiin. Lunastettavasta osuudesta yhtiöstä on tehtävä lunastustarjous, johon vastapuolen on vastattava kielteisesti, tai heidän katsotaan hyväksyneen tarjouksen. Molemmat toimenpiteet lunastus ja ylimääräisten vakuuksien antaminen on suoritettava 30 päivän sisällä, jos osapuolet pitävät ehtoja hyväksyttävänä. (Laki avoimesta ja kommandiittiyhtiöstä 1988, 5 luku 4, 6 §.)

Kielteisen päätöksen tapauksessa, jos joku vanhoista yhtiömiehistä haluaisi lunastaa edesmenneen osuuden, mutta hänelle ei myydä sitä, on järkevää nostaa kanne. Oikeus lähtee siitä, että yritys pyritään pitämään hengissä, joten mikäli lunastustarjous on riittävä ja reilun pelin hengessä tehty, vahvistetaan lunastus oikeuden toimesta lailliseksi. Jos kannetta ei tehdä 60 päivän kuluessa hylkäyksen saamisesta, vanhan yhtiömiehen lunastusoikeus raukeaa. Avoin yhtiö katsotaan tietenkin purkautuneeksi, jos yhtiömiesten määrä on vain yksi, eli käytännössä toiminimi olisi parempi yhtiömuoto. (Laki avoimesta ja kommandiittiyhtiöstä 1988, 5 luku 7, 14 §.)

Mikäli vain osa yhtiömiehistä haluaa jatkaa yhtiön toimintaa, heillä on oikeus lunastaa käypään hintaan muiden osuudet yhtiöstä. Jos käy niin, että yhtiömiehet eivät pääse sopimukseen siitä, ketkä heistä jatkavat yhtiön toimintaa, on oikeus yhtiön toiminnan jatkamiseen suurimmalla ryhmällä. Mikäli kaksi yhtiömiestä haluaa jatkaa yhtiön toimintaa yksinään, ratkaisu tapahtuu arpomalla ja häviäjä saa käyvän hinnan osuudestaan yhtiössä. (Laki avoimesta ja kommandiittiyhtiöstä 1988, 5 luku 7, 14 §.)

Selvitystilan kautta tehtävä yhtiön purkaminen, tehdään tavallisesti siten, että yhtiömiehet toimivat oman yhtiönsä selvitysmiehinä, jos kukaan ei vastusta tätä menettelyä. Jos henkilö on konkurssissa, hän ei voi toimia selvitystilassa yhtiölle

selvitysmiehenä. Jos hänen osuutensa on kuitenkin vain ulosmitattu velkojille, hän voi toimia selvitysmiehenä vain, mikäli toiset yhtiömiehet suostuvat hänen toiveeseensa. Selvitysmiesten tehtäviin kuuluu yhtiön asioiden hoito ja yhtiön edustaminen. Kuitenkin jokainen yhtiömies saa edustaa yhtiötään, mikäli hän on merkittynä kaupparekisteriin yhtiömieheksi ja ei ole esteellinen tähän virkaan. Tarvittaessa tuomioistuin määrää selvitysmiehen, jos se saa tällaisen hakemuksen yhtiön purkamiseen oikeutetulta henkilöltä. (Laki avoimesta ja kommandiittiyhtiöstä 1988, 5 luku 10 - 11, 15 §.)

Selvitysmiesten tehtäviin kuuluu käytännössä haasteen esittäminen yrityksen velkojille, jossa heidän on ilmoitettava velkansa oikeudelle sillä uhalla, että velka lakkaa olemasta. Selvitystila menettelyssä pyritään aina yritystoiminnan jatkamiseen, eli omaisuutta myydään pois jättämällä kaikki oleellinen viimeiseksi. Jos yhtiön velat vain ovat yksinkertaisesti liian suuret, kaikki mahdollinen tulee myydä ja yhtiömiehet vastaavat omalla omaisuudellaan lopuista veloista. Lisäksi selvitysmiesten tulee tehdä ilmoituksia kaupparekisteriin, jos yhtiö tarvitsee asettaa selvitystilaan. Yhtiömiehet voivat luonnollisesti päättää selvitystilan lopettamisesta ja yhtiön toiminnan normaalista jatkamisesta, jos velkojien vaatimukset saadaan tyydytettyä yhteisillä sopimuksilla tai velkojen maksulla. (Suojanen ym. 2006, 31.)

Jos toinen yhtiömies vain haluaa purkaa yhtiön selvitystilan kautta, niin yhtiön jäljellä oleva omaisuus velkojen maksamisen jälkeen on sitä jaettaessa ensisijaisesti käytettävä yhtiömiesten jäljellä olevien investointien palauttamiseen. Mikäli omaisuus ei riitä tähän, omaisuus jaetaan yhtiömiesten investointien suuruuden mukaisessa suhteessa. Jos ylijäämää jää yrityksen taseeseen palautuksien jälkeen, se katsotaan jakamattomaksi voitoksi, joka jaetaan yhtiösopimuksen määräysten mukaisesti. Yhtiön omaisuuden jaon toimittavat yhtiömiehet yhteisymmärryksessä tai tuomioistuimen määräämä selvitysmies. Sen jälkeen, kun yhtiön omaisuus on jaettu tai yhtiö on purkautunut, on selvitysmiehen ilmoitettava yhtiön purkautuminen kaupparekisteriin. (Laki avoimesta ja kommandiittiyhtiöstä 1988, 6 luku 2 §.)

3.3 Kommandiittiyhtiö

Kommandiittiyhtiö on myös henkilöyhtiö, joka eroaa avoimesta yhtiöstä vain siinä, että siinä on rahoittajana mukana äänetön yhtiömies, joka ei ole vastuunalainen, vaan on mukana yhtiössä ainoastaan rahallisella panoksella. Esimerkiksi toinen pariskunnasta on vastuullinen yhtiömies ja toinen äänetön yhtiömies. Äänettömän yhtiömiehen olemassaolosta sovitaan yhtiösopimuksessa ja siitä on tiedot kaupparekisterissä. Koska äänetön yhtiömies ei ota niin paljon riskejä yhtiön toiminnasta, häneltä evätään myös tiettyjä oikeuksia. Äänettömällä yhtiömiehellä ei esimerkiksi ole oikeuksia hoitaa yhtiön asioita tai edustaa sitä. Häneltä on evätty vastuunalaisille yhtiömiehille kuuluva kielto-oikeus, eli hän ei voi puutua yhtiön asioihin, koska hänellä ei ole lain mukaan valtuuksia tähän. (Suojanen, Savolainen, Sirainen 2006, 36.)

Mikäli äänetön yhtiömies on otettu yhtiön toimitusjohtajaksi, hän on samassa asemassa kuin kaikki muutkin ulkopuoliset toimitusjohtajat, eli kuka tahansa vastuunalainen yhtiömies voi erottaa hänet kuulematta muiden mielipidettä. Äänettömän yhtiömiehen mielipidettä ei myöskään kysytä toimitusjohtajaa erotettaessa, eikä hän ole oikeutettu ottamaan vastaan yhtiölle osoitettua tiedoksiantoa. Yleisesti äänetömät yhtiömiehet ovatkin töissä yrityksessä tai heille on annettu prokura eli valtakirja yrityksen asioiden hoitamiseen. (Laki avoimesta ja kommandiittiyhtiöstä 1988, 7 luku 1 - 3§.)

Kommandiittiyhtiön voiton jakaminen tapahtuu siten, että äänettömälle yhtiömiehelle maksetaan korvaus yrityksen tuottamasta voitosta hänen yhtiöön sijoittamalleen rahalliselle panokselle. Äänettömällä yhtiömiehellä on etuoikeus voittoon ennen vastuunalaisia yhtiömiehiä, jotka saavat osansa voitosta vasta, kun äänetön yhtiömies on saanut oman tuottonsa sijoittamalleen pääomalle. Jos voitto ei kuitenkaan riitä useammille äänettömille yhtiömiehille oikeutettujen voittojen maksamiseen, yrityksen voitto on jaettava heidän yhtiöön sijoittamiensa panostensa mukaisessa suhteessa. (Suojanen ym. 2006, 37.)

Kommandiittiyhtiön kärsimät tappiot taas jaetaan vastuunalaisten yhtiömiesten kesken, ja äänetön yhtiömies ei saa korvausta investoinnilleen. Äänettömän yhtiömiehen tappio rajoittuu konkurssitapauksessa vain yhtiöön sijoitettuun pääomaan, sen sijaan vastuunalaiset yhtiömiehet vastaavat yhtiön veloista kuten avoimissa yhtiöissä. Jos äänetön yhtiömies haluaa keventää ottamaansa riskiä, hän voi alentaa sijoittamaansa

yhtiöpanosta. Tämä toimi tuottaa tulosta vasta sitten, kun se on kuulutettu kaupparekisterissä. Kuulutus on lainvoipainen kolmen kuukauden kuluttua sen tekemisestä. (Laki avoimesta ja kommandiittiyhtiöstä 1988, 7 luku 4 §.)

Mikäli yhtiön toiminnassa tai tilinpäätöksessä on äänettömän yhtiömiehen mielestä jotakin moittimista, moitekanne nostetaan vain vastuunalaisia yhtiömiehiä vastaan 6 kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Jos äänettömälle yhtiömiehelle tapahtuu jotain ikävää, kuten konkurssi tai äkillinen sairaus, yhtiötä ei voi vaatia purettavaksi, vaan muilla yhtiömiehillä on avoimien yhtiöiden tapaan oikeus lunastaa hänen osuutensa yhtiöstä. Lunastus on toimitettava käypään arvoonsa, joka on yhtiöön investoidun pääoman määrä, mikäli pesän hoitaminen vaatii sitä, tai ulosmittausvelkoja yrityksen velkojen maksamiseksi. (Laki avoimesta ja kommandiittiyhtiöstä 1988, 7 luku 7 §.)

Kommandiittiyhtiön joutuessa selvitystilaan, ääneton yhtiömies toimii selvitysmiehenä vain, mikäli toiset yhtiömiehet näin ovat keskenään sopineet tai tuomioistuin on hänet siihen tehtävään määrännyt. Selvitystä ja omaisuudenjakoa tehtäessä kommandiittiyhtiössä, ensisijainen prioriteetti velkojen maksun jälkeen, on äänettömien yhtiömiesten investointien täysimääräinen palauttaminen. Mikäli yhtiöllä on palauttamisen jälkeen vielä varoja jäljellä, ne jaetaan vastuunalaisille yhtiömiehille. (Suojanen ym. 2006, 38.)

3.4 Yhtiömuodon muuttaminen

Yhtiömuodon vaihtaminen avoimesta yhtiöstä kommandiittiyhtiöksi on mahdollista, jos halutaan esimerkiksi ottaa mukaan avoimeen yhtiöön ääneton yhtiömies, se voidaan muuttaa kommandiittiyhtiöksi. Jos vastuunalainen yhtiömies haluaa ryhtyä äänettömäksi yhtiömieheksi, hän on silti vastuussa niistä yhtiön toimista, jotka suoritettiin hänen ollessa vastuunalainen. Vastuu poistuu vasta, kun muutos valtasuhteissa on kuulutettu kaupparekisterissä. Ja toisinpäin käännettynä, jos kommandiittiyhtiö muutetaan avoimeksi yhtiöksi, on yhtiösopimusta muutettava siten, että yhtiössä on vain vastuullisia yhtiömiehiä. Äänettömästä yhtiömiehestä tulee siis vastuunalainen, joka vastaa yhtiön velvoitteista, kuten aiemmin mainittiin niiden täyteen määrään saakka. (Suojanen ym. 2006, 27.)

Avoinyhtiö ja kommandiittiyhtiö voidaan muuttaa myös osakeyhtiöksi, jos kaikilta vastuunalaisilta yhtiömiehiltä saadaan tähän toimenpiteeseen kirjallinen hyväksyntä. Yhtiön on laadittava asiakirja, joka ilmaisee yhtiömuodon muutoksen ja siihen on liitettävä tuleva yhtiöjärjestys ja muun muassa osakkeenomistajat. Osakeyhtiölakia on noudatettava ja tehtävä yhtiömuotoon kuuluva yhtiöjärjestys päiväyksineen ja asianmukaisine allekirjoituksineen. Yhtiö syntyy, kun siitä tehdään merkintä kaupparekisteriin 3 kuukauden kuluessa siitä, kun yhtiömuodonmuutos asiakirja on allekirjoitettu. (Suojanen ym. 2006, 27.)

Koska osakeyhtiö on erillinen oikeussubjekti, omistajilta ei voida periä yrityksen velkoja, mutta muutettaessa yhtiömuotoa henkilöyhtiöstä osakeyhtiöksi, vastuunalaiset yhtiömiehet ovat yhä vastuussa veloista. Velkojien tulee kuitenkin kolmen kuukauden kuluessa saatuaan ilmoituksen yhtiömuodon muutoksesta ilmoittaa velkojensa olemassa olemassaolosta tai ne lakkaavat olemasta. Kannattaakin pitää silmät auki, jos on saatavia auki. Pankit tosin vaativat yleensä yhtiömiehiltä vakuudet lainalle, joka voidaan tulla perimään heiltä, joten velkojat suojaavat näin selustansa. (Laki avoimesta ja kommandiittiyhtiöstä 1988, 8 luku 5 §.)

Henkilöyhtiö voi sulautua toiseen henkilöyhtiöön siten, että sulautuvan yhtiön varat ja velat siirtyvät vastaanottavalle yhtiölle. Sulautuminen on tietenkin ensin kummankin yhtiön yhtiömiesten hyväksyttävä, ennenkuin mitään voi tapahtua. Samaa menetelmää sovelletaan, kun kaksi tai useampi yhtiö perustavat uuden yhtiön, jolle entisten yhtiöiden varat ja velat sitten siirtyvät. Päätös yhtiön muuttamisesta osakeyhtiöksi tai sulautumispäätös voidaan yhtiössä tehdä ääntenenemmistöllä. Yhtiömiehet, jotka eivät hyväksyneet yhtiömuodon muuttamista tai sulautumista, voivat erota yhtiöstä ja lunastaa käyvän hinnan yhtiöosuudestaan. Vaatimus lunastuksesta on esitettävä kolmen kuukauden kuluessa siitä hetkestä, kun yhtiömies on saanut tiedon muutoksia koskevista päätöksistä. Vaatimuksen suorittamisesta on vastuussa joko vasta muodostunut osakeyhtiö, tai sulautumisen vastaanottava henkilöyhtiö. Vastuunalaiset yhtiömiehet ovat joka tapauksessa henkilökohtaisessa vastuussa lunastuksen suorittamisesta. (Laki avoimesta ja kommandiittiyhtiöstä 1988, 8 luku 6 - 7 §.)

4 Sukupolvenvaihdos

Sukupolvenvaihdos voidaan määritellä siten, että yrityksen omistaja vaihtuu joko edellisen yrittäjän eläessä tai hänen kuolemansa jälkeen. Lisäksi yrityksen toimintaa jatkaa vanhan yrittäjän joku lähisukulainen tai joku toinen uusi yrittäjä niin, että yritys säilyy toiminnassa.

4.1 Sukupolvenvaihdoksen toteutus

Sukupolvenvaihdos tulee monilla yrityksillä ajankohtaiseksi tapahtumaksi, kun suuret ikäluokat siirtyvät eläkkeelle. Sukupolvenvaihdos voi olla kaihoisa tapahtuma, koska lopettava yrittäjä joutuu ikänsä takia siirtämään elämäntyönsä uudelle yrittäjälle. Yrittäjä joutuu kohtaamaan mahdollisesti vaikean valinnan siitä, kenelle hän yrityksensä jättää. Tunteista huolimatta yrittäjien tulisi tutkia ja perehtyä sukupolvenvaihdoksen taloudellisiin seuraamuksiin, joista verotusasiat ovat varmasti keskeisimpiä. (Tomperi 2009, 139.)

Se mitä sukupolvenvaihdoksesta lopulta tapahtuu, on yrityksen omistussuhteiden muutos. Hyvin usein erityisesti maataloudessa yrityksen toimintaa jatkava henkilö on edellisen yrittäjän lapsi tai muu lähisukulainen. Kuitenkin on mahdollista, että halukasta yritystoiminnan jatkajaa ei löydy perheen parista. Tällöin yrittäjä joutuu siirtämään yrityksensä vieraisiin käsiin, jos hän ei halua, että hänen elämäntyönsä kuolee. Lienee kuitenkin luonnollista, etteivät vanhemmat halua periä kaupassa lapseltaan samaa hintaa, kuin ulkopuolisen tahon kanssa tehtävästä kaupasta. Yritys voidaan siirtää uudelle jatkajalle kaupan tai lahjan muodossa. Kaupasta aiheutuvat verot voidaan kohdistaa kaupan kaikkiin osapuoliin, eli luopujaan, jatkajaan tai yritykseen itseensä. (Tomperi 2009, 139.)

Jos yrityksen sukupolvenvaihdos toteutetaan osakekaupalla, verot lankeavat silloin vanhalle yrittäjälle, jos hän on tehnyt voittoa osakkeet myytyään. Luovutusvoitto on kuitenkin mahdollista saada verovapaana, kunhan hän luovuttaa osakkeita, joiden yhteenlaskettu äänimäärä oikeuttaa 10 prosentin osuuteen yhtiöstä. Jos yrityksen osakkeita luovutetaan lapselle ja tämän puolisolalle, on kummallekin luovutettava vähintään 10 prosentin osuus yrityksestä. Toinen mahdollinen keino on luovuttaa yhdellä luovutuksella vähintään tuo 10 prosenttia heidän kummankin yhteiseen

omistukseen. Mikäli osakkeiden luovutus omalle puolisolalle tehdään erikseen esimerkiksi lapsen luovutuksesta, on molemmat luovutukset tehtävä samana päivänä, että se saavuttaa 10 prosentin rajan. Mikäli luovuttajina ovat molemmat vanhemmat, on jokaisen luovutuksen oltava vähintään 10 prosenttia, jos luovutukset ovat erilliset, että verovapaus saavutettaisiin. (Tomperi 2009, 140 - 141.)

Sen lisäksi osakkeiden saajan tulee olla lähisukulainen eli antajan lapsi, lapsenlapsi tai hänen sisarensa, veljensä, sisarpuolensa tai velipuolensa. Avopuolisot, jotka ovat olleet avioliitossa tai joilla on yhteinen lapsi ovat myös kelpollisia. Lapseksi käsitetään myös ottolapsi ja puolison lapsi. Ja kolmanneksi luovutettavien osakkeiden on pitänyt olla edellisen yrittäjän omistuksessa vähintään kymmenen vuotta. Aika lasketaan kaupantekohetkestä lähtien. Mikäli luovuttaja on saanut jonkin yrityksen osakkeita ilmaiseksi, esimerkiksi perintönä, tuohon kymmenen vuoden aikaan otetaan mukaan myös se aika, jonka osakkeet olivat olleet perinnön antajan omistuksessa. Mikäli osakas on merkinnyt yrityksen osakkeita esimerkiksi uusmerkinnässä, niin omistusaika lasketaan siitä, kun osakas on hankkinut ne osakkeet, joiden perusteella osakasmerkintä on tehty. Mikäli osakkeet on saatu silloin, kun henkilöyhtiö on muutettu osakeyhtiöksi, katsotaan osakkeen hankinta ajankohdaksi se päivä, kun osakas hankki osuutensa henkilöyhtiössä. (Tomperi 2009, 140 - 141.)

Mikäli osakkeenomistaja suunnittelee yrityksensä jatkamista sukupolvenvaihdoksen avulla, on asian suunnittelu järkevää aloittaa jo mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Tärkeimpiä kysymyksiä sukupolven vaihdoksessa ovat, kuka jatkaa yrityksen toimintaa ja kuinka paljon toiminnan jatkaja yrityksestä tulee omistamaan. Vanhan yrittäjän on mahdollista keventää uudelle yrittäjälle aiheutuvia veroseuraamuksia esimerkiksi osingonjaolla, suunnatulla osakeannilla ja yhtiön omia osakkeita hankkimalla. Luovutuksen saajan tulee joka tapauksessa maksaa varainsiirtoveroa 1,6 prosenttia kauppahinnasta. Henkilöyhtiön osuutta ei kuitenkaan pidetä arvopaperina, joten varainsiirtoveroa ei tästä tarvitse maksaa. Luovutuksen saajan verotuksessa osakkeiden hankintamenoilla on merkitystä silloin, kun hän luovuttaa osakkeet edelleen. (Tomperi 2009, 141.)

Sukupolvenvaihdosta suunniteltaessa vanhan yrittäjän kannattaa opettaa jatkaja yrityksen toimintaan ja esitellä hänet tärkeimmille asiakkaille. Monissa yrityksissä asiakassuhteet perustuvat ystäväyhteyteen ja vanhan yrittäjän poistuttua kuvioista, hän vie

nuo hyvät suhteen mahdollisesti mennessään. Olisi siis hyvä ottaa mahdollinen uusi jatkaja toimintaan mukaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ja opettaa hänet toimimaan yrityksen maailmassa ja asiakaspiirissä. Näin toiminnan jatkajan tuntemus yrityksen toiminnasta on laaja, ja yrityksellä on paremmat mahdollisuudet säilyä hengissä, mikä lienee koko sukupolvenvaihdoksen tärkein tarkoitus. (Tomperi 2009, 141.)

4.2 Sukupolvenvaihdos osakekaupalla

Yrityksen osakekanta luovutetaan uudelle yrittäjälle sukupolvenvaihdoksen toteuttamiseksi. Verotukselliset seuraamukset jäävät monessa tapauksessa osakekannan luovuttajalle. Verot kohdistuvat luovutusvoittoon, jos semmoista on luovuttava yrittäjä saanut kaupat tehdessään. Luovutuksesta saatu voitto on veronalaista pääomatuloa, niin kuin kaikkien muidenkin osakkeiden tai omaisuuden myynnistä syntynyt voitto. Luovutusvoiton sukupolvenvaihdoshuojennus eli myyjän luovutusvoiton verovapaus menetetään, jos ostaja luovuttaa osakkeet, ennen kuin 5 vuotta on kulunut kaupasta. (Tomperi 2009, 142.)

Saatus voitto laskettaessa, tästä luovutuksesta vähennetään se luovutusvoiton määrä, jota ei pidetty osakkeita myyneen henkilön veronalaisena tulona. Siksi sukupolvenvaihdoksen huojennuksen nojalla edellisellä luovuttajalla verottamatta jäänyt luovutusvoitto tulee verotetuksi edelleen luovuttajalla. Jatkoluovutuksena pidetään myös yhtiön purkamista, mutta omaisuuden lahjoittaminen uudelle yrittäjälle ei kuitenkaan aiheuta huojennusoikeuden menettämistä. (Tomperi 2009, 141 - 142.)

Jos yrityksen omistaja luopuu yrityksen osakkeista ilman korvausta, osakkeiden vastaanottaja saa lahjan, josta joudutaan suorittamaan lahjavero. Jos kaupassa maksettu hinta on enintään 75 prosenttia kohteen todellisesta arvosta, niin silloin kaupan katsotaan olevan lahja, josta seuraa lahjavero. Lahjaverotusta varten on tietenkin määriteltävä lahjoitettavien osakkeiden reilu ja oikeudenmukainen arvo. Yhtiön osakkeiden arvo määritellään osakkeilla tapahtuneiden vanhempien kauppojen perusteella. Jos yhtiön osakkeilla ole käyty milloinkaan kauppaa, lasketaan yrityksen osakkeiden oikea arvo yhtiön substanssiarvon ja tulevan tuottoarvion perusteella. (Tomperi 2009, 144.)

Substanssiarvon määrittelemiseksi katsotaan viimeksi päättyneeltä tilikaudelta vahvistettua tasetta. Varojen varoista sitten vähennetään yrityksen velat ja oikea arvo on saatu. Yhtiön tulevien tuottojen arvo määritetään vähintään kolmen verovelvollisuuden alkamista edeltävän vuoden keskimääräisen nettotuloksen perusteella. Lopullinen tuottoarvo saadaan, kun tulosten keskiarvo päämitetaan käyttämällä 15 prosentin korkokantaa (kaavio 6). Mikäli yhtiön tulevien tuottojen arvoksi saadaan suurempi luku kuin substanssiarvoksi, yrityksen osakkeiden oikea arvo määritetään verotuksessa tuottoarvon ja substanssiarvon keskiarvona. Jos tuottoarvo on pienempi kuin substanssiarvo, yhtiön oikea arvo vahvistetaan taseesta saatavan substanssiarvon mukaan seuraava esimerkki valottaa asiaa. (Tomperi 2009, 145.)

Yritys X:n osakepääoma koostuu 150 osakkeesta. Yhtiön omistaja lahjoittaa 100 kappaletta osakkeita lapselleen. Selvitetään luovutettujen osakkeiden oikea arvo.

Yritys X:n substanssiarvo: (6)

yhtiön varat 100 000 euroa

yhtiön velat 20 000 euroa

yhtiön substanssiarvo on siis 80 000 euroa

Lasketaan yritys X:n tuottoarvo:

tilikausi oikaistutulos

x1 9 000 euroa

x2 7 000 euroa

x3 8 000 euroa

yhteensä 24 000 euroa

Keskiarvo 8 000 euroa

Yhtiön tuottoarvo $8\,000/15\% = 53\,333,33$ euroa

Tästä huomataan, että yhtiön tulevien tuottojen arvo on pienempi kuin yhtiön taseen substanssiarvo. Osakkeiden käyvän arvon määrittelemiseksi tarvitaan substanssiarvoa eli 80 000 euroa.

$80\,000/150 \cdot 100 = 53\,333,33$ euroa

Luovutettujen osakkeiden käypä arvo on siis yhteensä 53 333,33 euroa.

Näin voidaan todeta, että jos yritys on myytävänä, siitä kannattaa maksaa ainakin tuo summa. Yrityksellä voi olla myös muuta arvokasta pääomaa, joka ei näy yrityksen taseessa. Vakiintunut asiakaskunta voi olla hyvin arvokas esimerkiksi laman aikaan.

5 Haastattelut

5.1 Yleistä yhtiömuodon vaihdoksista ja haastattelun luonne

Opinnäytetyön empiirisessä osuudessa haastattelin kahta tilitoimiston vastuullista kirjanpitäjää, koska halusin selvittää tarkemmin käytännön asioita, jotka liittyvät yhtiömuotojen vaihdoksiin ja niiden tekemisen syihin. Tämä luku käsittelee juuri näitä asioita empiriseen tietoon nojautuen, ja tiedot perustuvat haastateltujen kirjanpitäjien näkemyksiin. He ovat saaneet tietämyksensä oman yritystoiminnan kautta saatuihin kokemuksiin. Molemmat haastattelut olivat puolistrukturoituja ja esitetyt kysymykset olivat samoja molemmille kirjanpitäjille. Kysyin heiltä seuraavia asioita:

- Kuinka yleisiä ovat yhtiömuodon vaihdokset?
- Kumpaan yhtiömuotoon on enemmän vaihtajia henkilöyhtiöön vai osakeyhtiöön?
- Miksi yritykset vaihtavat yhtiömuotoa?
- Onko muita syitä vaihtaa yhtiömuotoa, kuten yrittäjien lukumäärä, toimielimet, päätöksenteko, edustusosoikeus, vastuu veloista, voitonjako?
- Onko nähtävissä selkeää eroavaisuutta tekijää tai yhteistä nimittäjää yhtiömuotojen välillä?
- Milloin kannattaa vaihtaa yhtiömuotoa suuntaan tai toiseen?
- Millainen ja kuinka nopea prosessi on yhtiömuodon vaihtaminen?
- Kumpi yhtiömuoto on parempi yrittäjälle, jonka liiketoiminta kasvaa menestyksen myötä?

Haastateltavien mukaan yhtiömuotojen vaihdokset ovat loppujen lopuksi todella harvinaisia huolimatta niiden erilaisista hyötyä tuottavista ominaisuuksista. Toinen haastateltava sanoi, että hänen asiakkaidensa keskuudessa yhtiömuotojen vaihdokset ovat erittäin harvinaisia. Toinen puolestaan arvioi luvuiksi noin 1 - 2 kertaa vuodessa

oman asiakaskuntansa piiristä. Tästä tiedosta voidaan vetää johtopäätöksiä. Joko yritysten tulot eivät kasva niin paljon, että kannattaisi vaihtaa yhtiömuotoa tai yrittäjät eivät kaiken ponnistelun keskellä huomaa, että vaihto pienentäisi heidän verojaan.

Molempien kirjanpitäjien mielestä yrittäjät vaihtavat yleensä enemmän henkilöyhtiöstä osakeyhtiöön kuin päinvastoin. Tavallisesti toiminimen perustanut yrittäjä on saanut yrityksensä kukoistamaan ja on sitten halunnut tehdä siitä osakeyhtiön pienempien verojen toivossa. Yrittäjä on siis halunnut hyödyntää osakeyhtiöiden verotukseen liittyvää 9 prosentin verovapausoikeutta yrityksen nettovarallisuudesta, kuten Tomperi työssään yritysverotus ja tilinpäätössuunnittelu sivulla 48 sanoo. Tämänkaltainen käytäntö suosii niitä yrityksiä, jotka pystyvät jättämään rahaa yritykseen säästöön.

5.2 Yhtiömuotojen vaihdoksien syyt

Haastattelemieni vastuullisten kirjanpitäjien mukaan yritykset vaihtavat yhtiömuotoa verotuksen optimoinnin vuoksi. Yritykset käytännössä haluavat selviytyä mahdollisimman vähillä veroilla, kun heidän yritystensä liikevaihto ja koko yleensäkin kasvavat. Toinen kirjanpitäjistä antoi siis vastaukseksi veroprosentin keventämisen ja toinen liikevaihdon kasvun. Verotuksen minimoiminen onkin yhtiömuotojen vaihdoksien tärkein motivaation lähde. Vaihtaminen tehdään siksi, että voidaan hyötyä 9 prosentin verottomasta osingosta, kuten Tomperi työssään yritysverotus ja tilinpäätössuunnittelu sivulla 48 kertoo. Tarkoituksena on siis vapauttaa enemmän vapaata pääomaa yrityksen käyttöön. Tämä on varsin ymmärrettävää käytöstä, koska yrittämisen on oltava tulokSELLISTA toimintaa. Yrittäjä haluaa saada ahkeruudestaan palkinnon, joka on mahdollisimman suuri.

Vaikkakin verotuksen minimoiminen on haastattelujen perusteella ilmeisin syy yhtiömuodon vaihtamiseen, myös muita syitä voi olla. Näistä keskeisimmäksi nousi yrittäjien lukumäärä. Jos halutaan lisää osakkaita yhtiöön, niin paras vaihtoehto olisi molempien kirjanpitäjien mukaan vaihtaa yhtiömuoto osakeyhtiöön. Tämä on myös heidän mielestään toiseksi yleinen syy siihen, miksi yhtiömuotoa vaihdetaan. Osakeyhtiö on kuitenkin paljon byrokraattisempi yhtiömuoto, eli sen pyörittämisestä koituu kustannuksia enemmän kuin toiminimestä, joka on huomattavasti yksinkertaisempi hallinnoida.

Toiminimi on helpompi yhtiömuoto, koska siinä ei tarvitse pitää yhtiökokouksia tai keskustella päätöksenteosta ja vastuusta. Voitonjako mainitaan kaikessa yksinkertaisuudessaan yhtiösopimuksessa, kun taas osakeyhtiö joutuu toimimaan hallituksen kautta. Tämä ei tietenkään ole mikään harmi pienissä osakeyhtiöissä, mutta esimerkiksi listatuissa yhtiöissä hallituksesta ja yhtiökokousten pitämisestä koituu ylimääräisiä kustannuksia. Velkavastuu on myös yksinkertainen toiminimessä ja henkilöyhtiöissä. Osakkaat vastaavat omalla omaisuudellaan yrityksensä veloista niiden täyteen määrään saakka, kuten laki avoimesta ja kommandiittiyhtiöstä määrää.

Toinen kirjanpitäjästä sanoi, että ei ole huomattavissa mitään selkeää erottavaa tekijää tai yhteistä nimittäjää, joka erottaisi yhtiömuodot toisistaan. Toisen mukaan taas kasvuyritykset ovat osakeyhtiöitä, mutta henkilöyhtiöt pysyvät muuttumattomina liikevaihdon suhteen. Eli liikevaihdon kasvaessa henkilöyhtiöt haluavat vaihtaa yhtiömuotoaan osakeyhtiöksi. Kaikki riippuu siis toisinsanoen liiketoiminnan menestyksestä. Ei ole nähtävissä, että vaikkapa Suomessa toimivat kampaamot olisivat kaikki henkilöyhtiöitä, vaan on olemassa sekä suuria, että pieniä kampaamoita. Eli suuret yhtiöt ovat yleensä osakeyhtiöitä ja pienet henkilöyhtiöitä. Tästä säännöstä on toki poikkeuksiakin, eli kaikki on käytännössä kiinni yrittäjästä. Jos yrittäjä haluaa saada aina kaikki tulot yrityksestään itselleen, niin sen tekee vaivattomaksi, kun valitaan henkilöyhtiö yhtiömuodoksi.

5.3 Yhtiömuodon vaihdosprosessi

Kokemukseensa perustuen toinen kirjanpitäjästä vastasi, että jos yrittäjällä on mahdollisuus jättää voittovaroja yhtiöön ja siten kerryttää nettovarallisuutta, niin silloin kannattaa 50 000 euron liikevaihdolla siirtyä henkilöyhtiöstä osakeyhtiöön. Toisen mukaan selkeää vastausta ei voi antaa, koska usein yrityksiensä taseissa on omistajien asuntolainat, jotka pienentävät osakeyhtiössä osakkeiden matemaattista arvoa. Kysymys on siis hänen mukaansa liian henkilösidonnainen, että pitävää ja yleispätevää vastausta voisi antaa.

Toisen kirjanpitäjän mukaan normaalisti toimitaan niin, että perustetaan osakeyhtiö ja henkilöyhtiö vain lopetetaan, jolloin vaihto voi tapahtua nopeastikin. Hänen

kokemustensa mukaan yhtään osakeyhtiötä ei ole muutettu takaisin toiminimeksi. Se on kalliimpi vaihtoehto, koska silloin joutuu maksamaan osakeyhtiötä purettaessa veroja sinne kerrytetystä pääomasta. Toisen mukaan osakeyhtiöstä toiminimeksi muuttuminen vaatii ainakin tilintarkastajan lausunnon ja kaupparekisteriin ilmoituksen yhtiömuodon vaihdoksesta. Kaupparekisteri merkinnän voimaantulo kestää kolme kuukautta, joten sen ajan yhtiömuodon vaihdos vie.

Molempien mielestä osakeyhtiö olisi edullisempi vaihtoehto, koska siinä yhtiömuodossa voi kerryttää voittovaroja ja maksaa itselleen myös palkkaa. Osakeyhtiö on toisaalta vaikeampi hallita. Osakeyhtiö vaatii kahdenkertaista kirjanpitoa, ja tällaiset ohjelmat ovat kalliita. Tämä lisää byrokratian kustannuksia osakeyhtiöissä, kun toiminimellä voi pitää kirjaa esimerkiksi ruutupaperilla. Myös laki on paljon byrokraattisempi osakeyhtiöitä kohtaan. Vaaditaan tarkempia selvityksiä tilikaudesta ja muista lainsäätäjii kiinnostavista asioista, joka taas vaatii tietoa verotuksen ja hallinnollisten asioiden kulusta.

6 Tutkimustulokset

Pienyrityksissä vallitsevana trendinä on harjoittaa toimintaa osakeyhtiön muodossa, kunhan yrityksen toiminnasta jää ylijäämää rahaa taseeseen verovapaan osingon pohjaksi, kuten Tomperi työssään yritysverotus ja tilinpäätössuunnittelu toteaa. Yritysmuodon valintaan vaikuttavat monet tekijät, joista verotus nousee yhä päällimmäiseksi valintakriteeriksi. Yhtiömuodon valinta on erityisesti toiminnan aloittamista tai uudistamista miettivän yrittäjän vaiva. Hän joutuu puntaroimaan eri yhtiömuotojen etuja ja haittoja.

6.1 Yhtiömuotojen hallinnon erot

Pääomayhtiöiden ja henkilöyhtiöiden erot voidaan jakaa seuraaviin osa-alueisiin, jotka yrittäjien tulee ottaa huomioon valitessaan yritysmuotoa: omistajien lukumäärä, pääoma, toimielimet, päätöksenteko, edustaminen, vastuu velvoitteista, voitonjako, verotus ja yrityksen omistajan vaihdos. Ensin voisin mainita yritysten toimielimien erot. Pääomayhtiöillä korkeinta valtaa käyttää yhtiökokous, joka koostuu osakkeen

omistajista. Henkilöyhtiöillä päätökset yhtiön toiminnasta tekevät vastuulliset yhtiömiehet. Molemmissa tarvitaan mielellään yksimielisiä päätöksiä.

Yksityisliikkeen, ammatinharjoittajan ja henkilöyhtiön välillä merkittäviä verotuksellisia eroja ei esiinny. Kaikkia näitä verotetaan progressiivisen veroasteikon mukaisesti, joskin henkilöyhtiössä tulo-osuudet jaetaan suoraan yhtiömiehille verotettavaksi. Siten yhtiömiesten lukumäärä auttaa jakamaan veron usealle henkilölle, tosin myös voitto tulee jakaa usealle henkilölle.

Osakeyhtiö on yhtiömuotona byrokraattinen ja tässä on sen ero verrattuna henkilöyhtiöihin. Byrokratian hallitseminen vaatii tietoa, osaamista ja ennenkaikkea aikaa. Osakeyhtiöiden kirjanpito on kannattavaa tehdä jollakin kirjanpito-ohjelmalla, koska laki edellyttää kahdenkertaista kirjanpitoa. Myös paperilla voi pitää kirjanpitoaan, mutta siitä aiheutuu ylimääräistä vaivaa. Osakeyhtiö on siis vaikeampi kuin henkilöyhtiö hallinnollisessa mielessä, mutta samalla se antaa asiakkaille uskottavan kuvan yrityksestä. Ihmiset käsittävät toiminimen tai henkilöyhtiöt yleensäkin pienemmiksi kuin osakeyhtiöt ja näin ajattelevat, että he eivät osaa tehdä yhtä hyvää jälkeä, kuin jo rutinoituneet osakeyhtiöiden pitäjät. Kyse on siis uskottavuudesta, jonka osakeyhtiö tarjoaa, kuten kirjanpitäjä haastattelussa selosti. Yhtiömuotona sitä kannattaa pitää vain, jos on jo valmiiksi paljon asiakkaita. Suuret asiakasmäärät tuovat enemmän rutiinia ja ammattitaitoa, kuin pieneksi käsitetty henkilöyhtiö.

6.2 Yhtiömuotojen verotuksien erot

Henkilöyhtiöissä yrittäjä joutuu maksamaan veroja sitä enemmän, mitä enemmän tienaa, kuin myös taas osakeyhtiössä, mutta osakeyhtiötä voidaan käyttää rahavarastona. Täytyy kuitenkin muistaa, että osakeyhtiö on parempi yhtiömuoto, kuin henkilöyhtiö, jos tulot ovat suuret. Nettovarallisuuden kerryttäminen on kuitenkin kannattavaa kaikissa yhtiömuodoissa. Tämä perustuu siihen, että toiminimen ja henkilöyhtiön nettovarallisuuden perusteella laskettava toiminimen haltijan tulo ja yhtiömiehen verotettava tulo-osuus jaetaan ansio- ja pääomatuloihin. Pääomatulo-osuus on 20 prosenttia yrityksen nettovarallisuudesta, ja sitä verotetaan 28 %:n verokannan mukaisesti, kuten kirjassa Yritysmuodot. Toiminta, rahoitus ja verotus

sivuilla 228–229 todetaankin. Loppuosa tulosta on ansiotuloa, jota verotetaan progressiivisen veroasteikon mukaisesti.

Osakeyhtiön osingot jakautuvat myös pääoma- ja ansiotuloiksi. Pääomatulo-osuus on 9 prosenttia osakeyhtiön nettovarallisuudesta. Loppuosa osingosta on osakkeenomistajan ansiotuloa. Verovelvollisen saamien osinkojen määrä ei saa ylittää 90 000 euroa, tai ylimenevästä osuudesta lankeaa verot. Kuitenkin yhtiömiesten saamista osingoista 70 % on pääomatuloa ja 30 % verovapaata tuloa. Mikäli saatu osinko ylittää 9 %:n vuotuisen tuoton, on tästä ylimenevästä osingosta 70 % ansiotuloa ja 30 % verovapaata tuloa.

Osakeyhtiön poikkeaa henkilöyhtiöstä monella tavalla. Merkittävimmäksi eroksi eri yhtiömuotojen välillä voin kuitenkin nostaa osakeyhtiöiden suhteellisen verokannan, joka on tällä hetkellä 26 prosenttia. Toinen tärkeä ero on se, että yksityisen elinkeinonharjoittajan ja henkilöyhtiön tulo verotetaan yrittäjältä ansio- tai pääomatulona tai molempina riippumatta siitä, nostetaanko voittoa yrityksestä vai ei. Osakeyhtiötä verotetaan yhtiön tuloksen perusteella, jolloin yritys maksaa voitostaan veroa 26 prosenttia. Korkeampia veroja yrittäjä joutuu maksamaan vasta, kun osinko nostetaan yhtiöstä ja vain siltä osin kuin osinkoa verotetaan ansiotulona. Osakeyhtiöön voidaan siten jättää tuloja, joista maksetaan veroa tällä hetkellä 26 prosenttia, kuten Tomperi teoksessaan Yritysverotus ja tilinpäätössuunnittelu sivulla 44 toteaa. Henkilöyhtiöissä tai ammatissa tätä mahdollisuutta ei ole.

Nettovarallisuutta voidaan kerryttää yrityksissä jättämällä voitot nostamatta. Pienemmissä osakeyhtiöissä ei tavallisesti ole kovin merkittävää varallisuutta, joten pääomatulojen osuuskin jää melko pieneksi. Yhden osakkaan osakeyhtiöissä yrityksen toiminta liittyy käytännössä ainoan osakkaan henkilökohtaiseen työpanokseen. Tällöin on ollut vaarana, että nimensä perästä löytyvästä kirjaintunnuksesta huolimatta on tapauksia, joissa verottaja on sivuuttanut osakeyhtiön ja verottanut yhtiön tulon suoraan osakkaan tulona. Toiminnan päätoimisuus ja liiketoiminnan luonne, liikevaihto sekä asiakkaiden lukumäärä ovat eräitä kriteerejä osakeyhtiön toiminnan arvostelemiseksi. Mahdollisesta sivuutettavasta toiminnasta voisi olla esimerkkinä, jos osakeyhtiön ainoa osakas pyörittää noin 10 000 - 20 000 euron liikevaihtoa ja laskuttaa pääasiallisesti vain yhtä toimeksiantajaa.

6.3 Yrityksen voiton riittävä määrä yhtiömuodon vaihtamiseksi

Verotuksellisesti toimintaa kannattaa harjoittaa osakeyhtiömuodossa tämän hetkisen tuloveroasteikon nojalla vasta silloin, kun toiminnan tulos ylittää noin 35 000 euron rajan. Tällä kohdalla ansiotulojen kokonaisveroasteeksi muodostuu 26 prosenttia, mikä vastaa osakeyhtiön verokantaa. Usean osakkaan kommandiittiyhtiöön verrattuna vastaavan osakeyhtiön pitää tehdä hyvä tulos, jotta sen verotus olisi henkilöyhtiötä edullisempi. Käytännössä kyse on matematiikasta, eli toisin sanoen progressiivisen verotuksen välttämisestä. Osakeyhtiön verosuunnittelumahdollisuudet ovat kuitenkin paremmat kuin kommandiittiyhtiön. Toisaalta verolait eivät tarjoa nykyisellä lainsäädännöllä kovin suuria verosuunnittelumahdollisuuksia osakeyhtiössäkään.

Positiivisten seikkojen vastapainoksi osakeyhtiössä on huonotkin puolensa. Voiton jakaminen maksaa, mikäli nettovarallisuutta ei ole. Henkilöyhtiössä yhtiömiehet voivat tehdä yksityisnostoja. Osakeyhtiössä kannattaakin varastoida varallisuutta, jotta yrittäjät voivat ottaa ulos vain 26 %:n verokannan mukaan verotettuja tuloja. Tämä edellyttää hyvää tuloksenteekokykyä. Hallinnolliset asiat sujuvat toiminimessä ja henkilöyhtiössä yksinkertaisemmin kuin osakeyhtiössä, sillä byrokratiaa esiintyy osakeyhtiössä enemmän. Toisaalta yhden osakkaan luopuminen osuudestaan yhtiössä on helpompaa osake- kuin henkilöyhtiössä, koska osakeyhtiössä velka ei seuraa omistajia, kuten osakeyhtiölaki määrääkin.

Tutkimukseni mukaan henkilöyhtiö kannattaa vaihtaa osakeyhtiöksi silloin, kun yrittäjän henkilökohtaiseksi ansiotulojen veroiksi tulee 26 prosenttia tai enemmän maksettavaa. Täsmällinen luku on vaikea ilmoitettava, koska ansiotulojen verotukseen vaikuttavat niin monet tekijät. Kirkollisveron vapaa-ehtoisuus, asuntolaina ja muut tekijät, jotka vaikuttavat yrityksen nettovarallisuuteen tai ansiotulojen veroprosenttiin, on otettava huomioon. Kirjanpitäjän kokemusten mukaan yrityksen kannattaa vaihtaa yhtiömuotoa toiminimestä osakeyhtiöön, kun liikevaihto on 50 000 euroa tai enemmän.

Empiirinen tieto pystyy näin antamaan jonkin vastauksen tutkimusongelmaan. Tämä vastaus on kuitenkin suuntaa antava ja ei välttämättä päde kaikkien yrittäjien tapauksessa. Itse arvioisin seuraavin oletuksin, että yritysmuoto kannattaa vaihtaa, jos yrittäjä tienaa noin 35 000 euroa. Valtiontuloveroasteikosta voidaan laskea suurin piirtein veron määrä, jos oletamme, että kunnallisvero on noin 18 prosenttia,

kirkollisveroa ei makseta, sekä sairaanhoito- ja päivärahamaksu sisältyvät tuohon 18 prosenttiin (kaavio 7). Päädyin tähän päätelmään seuraavan laskutoimituksen kautta:

Tuloverotaulukon mukaan veron peruste alarajan ylittävän osan määrästä (7)

$35\,000 - 22\,600 = 12\,400$ euroa

Tästä menevä veron määrä

$12\,400 \times 17,5\% = 2\,170$ euroa

Valtionvero yhteensä alarajalta ja ylittävältä osalta

$2\,170 + 489 = 2\,659$ euroa

Nyt saatu veroprosentti on 7,59, ja tähän vielä lisätään kunnallisvero, jonka oletetaan olevan tarkasti ilmoitettuna 18,41 prosenttia eli noin 18 prosenttia, niin lopputulos on melko lähellä 26 prosentin rajaa.

7 Lopuksi

Tekemäni tutkimuksen perusteella näyttäisi siltä, että yrtysmuodon vaihtaminen olisi verotuksen näkökulmasta järkevää, kun yrityksen tulos verojen jälkeen on vähintään 35 000 euroa. Tutkimusta kirjoitettaessa on Suomeen juuri valittu uusi eduskunta, joka on haasteellisen taloudellisen tilanteen edessä. Yleinen taloudellinen tilanne maailmalla on heikko ja EU-alueen näkymät ovat taloudellisesti synkät. Isot maat ovat joutuneet valtaviin ongelmiin ja Suomen on EU:n jäsenenä pidettävä huoli oman kansantaloutensa selviytymisestä. Eduskunta hyvin todennäköisesti toteuttaa verouudistuksen, jolla on vaikutusta tämänkin opinnäytetyön tuloksiin.

Seuraavia johtopäätöksiä lukiessa tuleekin pitää mielessä, että tutkimus on valmistunut loppuvuodesta 2011 ja siinä käytetyt laskelmat on tehty vuonna 2011 voimassa olleiden verosäännösten mukaan.

7.1 Johtopäätökset

Jos tuloista maksettava vero ylittää tuon maagisen 26 prosentin rajan, niin toiminimi kannattaa vaihtaa osakeyhtiöön, tai osakeyhtiön omistajan kannattaa ottaa rahaa ulos yrityksestään osinkona eikä palkkana. Palkka on yritykselle vähennyskelpoista, mikä

estää kaksinkertaisen verotuksen. Veron palkasta maksaa vain sen saaja omana ansiotulonaan. Yrittäjän henkilökohtaisen ansiotulojen veroprosentin jäädessä alle 26 prosentin kannattaa ottaa yrityksestä rahaa palkkana. Yhtiö joutuu maksamaan tulostaan tuon verran tuloveroa joka tapauksessa, eikä tätä yhtiön maksamaa veroa voi vähentää eikä sitä hyvitetä yrittäjälle mitenkään.

Osinko taas ei ole vähennyskelpoista kuten palkka. Silti osinko on yrityksen omistajalle kokonaisverotuksellisesti yleensä palkkaa edullisempi vaihtoehto ainakin silloin, jos verovapaana saatava osingon määrä riittää osakkaan tarpeisiin. Tällöin osakas itse ei maksa lainkaan veroja ja ainoastaan yritys maksaa verotettavasta tulostaan 26 prosentin veron. Mikäli yrityksessä on mahdollisuus verovapaaseen osinkoon, niin se kannattaa aina jakaa, jos ei halua kerryttää rahaa yritykseen.

Loppujen lopuksi yrittäjän on verojen kannalta tiedettävä osakeyhtiön nettovarallisuuden merkitys osingonjaolle ja osattava laskea omat henkilökohtaiset veronsa, jotta hän voisi itse suunnitella ja optimoida verotustaan. Osakeyhtiö on parempi yhtiömuoto siltä kannalta, että siinä saa hyödyntää tuon 9 prosentin verottoman osingon. Osakeyhtiön haittana on se, että yrityksestä ei voi nostaa varoja yhtä vapaasti, kuin henkilöyhtiöissä. Osakeyhtiö sopii näin jo liiketoimintansa vakiinnuttaneille yrittäjille. Henkilöyhtiöt ovat taas ketterämpiä käännteissään, mutta ilman osingonjakomahdollisuutta ne ovat yleensä pienempien yrittäjien hallussa.

7.2 Tutkimuksen luotettavuuden arviointi

Tutkimuksen voidaan katsoa olevan melko luotettava, koska suurin osa tässä opinnäytetyössä olevasta tiedosta on peräisin suoraan Suomen laeista. Verotuksen optimointia ja yhtiömuotojen vaihtamista täytyy myös tarkastella empiiriseltä kannalta. Empiirinen tieto on myös hyvin luotettavaa, koska se on peräisin kirjanpitäjiltä, jotka toimivat yrittäjien arjessa. Vaikka kysyinkin vain kahden kirjanpitäjän mielipiteitä, ne antavat mielestäni riittävän kuvan yrittäjiä ympäröivästä maailmasta ja heidän suhtautumisestaan yhtiömuodon vaihdokseen.

On kuitenkin todettava, että haastattelujen pieni määrä heikentää selvästi tutkimukseni kykyä tarkastella laaja-alaisesti yhtiömuodon vaihdoksia. Haastateltavat olivat kuitenkin

kokemukseltaan ja tietämykseltään taloushallinnon ammattilaisia, joten se on ehdottomasti tutkimukseni uskottavuutta tukeva tekijä. Tutkimuksen empiirisen osuuden havainnot lisäksi tukevat teoreettisessa osiossa tehtyjä havaintoja eikä niiden välillä esiinny ristiriitoja. Tutkittavaan aiheeseen vaikuttavat niin monet eri tekijät, että yleispätevää vastausta on vaikea antaa, kuin yhteen tapaukseen kerrallaan. Tutkimus on myös toistettavissa milloin tahansa. Eli tutkimuksen reliabiliteetti on melko vahva. Reliabiliteetin tarkoituksena on siis näyttää tutkimuksen toistettavuus. Reliabiliteetti käsitteenä pyrkii selvittämään tutkimuksen luotettavuuden ja pysyvyyden. Jos jokin asia on reliaabeli, se tarkoittaa sitä, että kahdesta erillisestä tutkimuksesta saadaan kummastakin samat tulokset. Toinen tapa määritellä asian reliaabelius on se, että erilaisilla tutkimusmenetelmillä tehdyt tutkimukset päätyvät samaan lopputulokseen. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 186.)

7.3 Tutkimuksen tulosten hyödynnettävyys ja yleistettävyys

Validiteetilla tarkoitetaan tutkimuksen pätevyyttä. Tutkiiko tutkimus sitä, mitä oli tarkoituskin tutkia? Sisäinen ja ulkoinen validiteetti ovat mahdollisia validiteetin muotoja. Sisäinen validiteetti tarkoittaa lähinnä tulkinnan sisäistä loogisuutta. Ulkoinen validiteetti puolestaan tarkoittaa yleistyykö tulkinta muihinkin, kuin tutkittuihin tapauksiin. Tutkimuksen tarkoituksena oli tuottaa yleistä ja yksityiskohtaista tietoa yhtiömuodon vaihdoksesta, jota voitaisiin hyödyntää yleisesti yrittäjien keskuudessa mahdollisimman paljon. Tutkimuksen tulokset ovat hyödynnettävissä monipuolisesti yrittäjien keskuudessa ja ne sopivat ongelmien ratkaisuksi useammassa kuin vain yhdessä yrityksessä. Yksittäistä kohdeyritystä ei siis ollut tutkittavana vaan kaikkia yrityksiä ja yrittäjiä koskettava lakien muodostama maailma. (Koskinen & Alasuutari & Peltonen 2005, 254 - 256.)

Tulokset antavat tietoa siitä, milloin kannattaa vaihtaa yhtiömuotoa suuntaan tai toiseen. Vaikka tästä aiheesta on tehty monia tutkimuksia sen tärkeyden vuoksi, se on silti aina ajankohtainen jokaiselle yrittäjälle. Yhtiömuotojen vaihdoksien jatkotutkimusta voisi jatkaa vaikka vertailemalla yhtiömuodon vaihdoksesta syntyneitä konkreettista etua jonkin yrityksen tuloksenteko kyvyssä tai tutkimalla vaihtavatko liikevaihdoltaan pienet yritykset enemmän yhtiömuotoa kuin suuremmat yritykset.

Lähteet

Boman, Antton 2010. Osakeyhtiön verotus ja verosuunnittelu. Opinnäytetyö. EVTEK-ammattikorkeakoulu, Vantaa.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme Helena 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Huusko, Leena 2000. Henkilöyhtiö vai osakeyhtiö. Tuloverotus eri yhtiömuodoissa. Opinnäytetyö. EVTEK- ammattikorkeakoulu, Vantaa.

Koskinen, Ilpo & Alasuutari, Pertti & Peltonen, Tuomo 2005. Laadulliset menetelmät kauppatieteissä. Gummeruksen kirjapaino, Jyväskylä.

Laki avoimesta ja kommandiittiyhtiöstä 29.4.1988/389.

Luukkonen, Satu 2004. Yritys- ja pääomaverouudistuksen vaikutukset osakeyhtiön ja sen omistajien verotukseen. Opinnäytetyö. EVTEK- ammattikorkeakoulu, Vantaa.

Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624.

Paananen, Terja 2011. KLT-kirjanpitäjä. Tili- ja yritysconsultointi PV Oy, Vantaa. Haastattelu 19.6.2011.

Salo, Päivi 2011. Kirjanpitäjä. Tiliviiri Oy, Klaukkala. Haastattelu 4.7.2011.

Siikarla, Pertti 2011. Uusi osakeyhtiölaki ja verosuunnittelu. Suomen yrityslehti, Helsinki.

Suojanen, Kalevi & Savolainen, Markku & Sirainen Antti 2006. Opi Yhtiöoikeutta lisää. KS-Kustannus, Helsinki.

Tomperi, Soile 2009. Yritysverotus ja tilinpäätössuunnittelu. WSOYpro, Helsinki.

Villa, Seppo & Ossa, Jaakko & Saarnilehto, Ari 2007. Yritysmuodot. Toiminta, rahoitus ja verotus. WSOYpro, Vantaa.

Valtion verotaulukko 2011

Liite 1

Verotettava ansiotulo, euroa	Vero alarajan kohdalla, euroa	Vero alarajan ylittävästä tulon osasta, %
15 200 - 22 600	8	6,5
22 600 - 36 800	489	17,5
36 800 - 66 400	2 974	21,5
66 400 -	9 338	30,0

1. Kuinka yleisiä ovat yhtiömuotojen vaihdokset?
2. Kumpaan yhtiömuotoon on enemmän vaihtajia, henkilö vai osakeyhtiöön?
3. Miksi yritykset vaihtavat yhtiömuotoa?
4. Onko muita syitä vaihtaa yhtiömuotoa, kuten yrittäjien lukumäärä, toimielimet, päätöksenteko, edustusoikeus, vastuu veloista, voitonjako?
5. Onko nähtävissä selkeää eroavaisuus tekijää tai yhteistä nimittäjää yhtiömuotojen välillä?
6. Milloin yhtiömuotoa kannattaa vaihtaa suuntaan tai toiseen
7. Millainen ja kuinka nopea prosessi on yhtiömuodon vaihtaminen?
8. Kumpi yhtiömuoto on parempi yrittäjälle, jonka liiketoiminta kasvaa menestyksen myötä?